

Miklya Luzsányi Mónika és Miklya Zsolt

FELHŐSZÁRNYAK NYÁRVÁRÓ MAGAZIN

Pedagógus ötlettár

1–2. osztály

.....

MIKLYA LUZSÁNYI MÓNICA ÉS MIKLYA ZSOLT

Pedagógus ötlettár

Felhőszárnyak nyárváró magazin

.....

Kiadja a Református Tananyagfejlesztő Csoport

Budapest, 2022
reftantar.hu

A tananyag fejlesztői: Miklya Luzsányi Mónika és Miklya Zsolt

Képek: Pap Kata

Olvasószerkesztő: Farkas Judit

Korrektor: György Zsófia

ISBN 978-615-5834-30-1

Minden jog fenntartva.

Tördelés, grafikai munka, nyomdai előkészítés: Rezessy Szabolcs

Nyomtatta és kötötte: Printingo Kft.

 Reftantár

A fejlesztés Magyarország Kormánya támogatásával, az EGYH-KCP-16-P-0127 számú projekt keretében valósul meg.

Tartalom

BEVEZETŐ		6
NYÁRVÁRÓ MAGAZIN		19
1. tanegység	Játékműhely • Készségfejlesztő játékok, beszélgetések (magyar, ének-zene, testnevelés, technika) <ul style="list-style-type: none"> • Ratkó József: <i>Jó napot</i> • <i>Játékmondók</i> – magyar népi mondókák • Balázs Imre József: <i>Ugróiskolában</i> • Kiss Ottó: <i>Mindenki gyűjt valamit</i> • Papp-Für János: <i>Játszótéri gyerekek</i> • Gyárfás Endre: <i>Búvóhelyem</i>	20
2. tanegység	Színműhely • Készségfejlesztő játékok, szöveg- és képalkotás (magyar, testnevelés, kreatív szövegalkotás, vizuális kultúra) <ul style="list-style-type: none"> • Lackfi János: <i>Színezős</i> • Miklya Zsolt: <i>Színrejtő</i> • Balázs Imre József: <i>Nyári rajz</i> • Gimesi Dóra: <i>Kréta királylány</i> (részlet)	27
3. tanegység	Napműhely • Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó és mozgásos játékok, képalkotással, sétával, fagyizással, hittartalommal (magyar, ének-zene, testnevelés, vizuális kultúra, hittan) <ul style="list-style-type: none"> • Fodor Ákos: <i>Szöszimöszi meg a Nap</i> • Harcos Bálint: <i>Szofi lufija</i> • Szabó Lőrinc: <i>Arany nap</i> • Fecske Csaba: <i>Aranyat rejt a nyár</i> • <i>Nap és pajzs</i> – Zsoltárok 84,6–12 • Tarbay Ede: <i>Ez már a nyár!</i> • Nemes Nagy Ágnes: <i>Égi fagyfalt</i>	32
4. tanegység	Hangműhely • Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó és hangképző játékok, hangszerkészítéssel (magyar, ének-zene, technika) <ul style="list-style-type: none"> • Markó Béla: <i>Gazdagok vagyunk mi</i> • Gryllus Vilmos: <i>Kis tücsök</i>	37
5. tanegység	Gyümölcs- és zöldségműhely • Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó játékok, salátakészítéssel, zöldségszobrászattal (magyar, ének-zene, dráma, kreatív szövegalkotás, technika, vizuális kultúra, testnevelés) <ul style="list-style-type: none"> • Bartos Erika: <i>Gyümölcshét</i> • Bartos Erika: <i>Alma</i> • Sebők Éva: <i>Gyümölcs</i> • Birtalan Ferenc: <i>Piacon</i> • Gyárfás Endre: <i>Ábrándozunk</i> • Gyárfás Endre: <i>Bújócska</i>	40
6. tanegység	Vizes műhely • Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó játékok pancsolással, fürdéssel, kirándulással, kép- és makettalkotással (magyar, vizuális kultúra, természetismeret, testnevelés, technika) <ul style="list-style-type: none"> • Birtalan Ferenc: <i>Ha-tenger</i> • László Noémi: <i>Vakációs turpisságok</i> • Berg Judit: <i>Lengevár</i> • Berg Judit: <i>Strand</i> (részlet) • Várfalvy Emőke: <i>Boldogmondóka</i>	46
7. tanegység	Egyéb ötletek • <ul style="list-style-type: none"> • Lackfi János: <i>Kiszámoló</i> – online • Varró Dániel: <i>Kirándulató</i> – online • Papp-Für János: <i>Nyári szünet</i> – online • Fehér Klára: <i>Három kívánság</i> – online • Gévai Csilla: <i>A sütibe tük</i> – online	52

Kedves Kollégánk!

Hogy a kezekben tartod az 1-2. osztályos tanulók számára készült szöveggyűjteményhez kapcsolódó *Ötlettár*at, már ez is jelzi, milyen fontos számodra az irodalom tanítása, a gyerekek olvasóvá nevelése, amelyhez új utakat, ötleteket keresel. *Ötlettárunk* pontosan erre szolgál. Ha szereted az irodalmat, ha nem ijedsz meg az új dolgoktól és megközelítésektől, van kedved játszani és alkotni, akkor ez az anyag neked való. Ha úgy gondolod, az iskolai munka nem csupán tantárgyak „letanítása”, hanem az egyik legcsodálatosabb művészet, amely során a gyerekek személyiségét fejlesztjük, akkor szintén neked való ez a tananyag. Ha szeretsz komplex módon gondolkodni, és hiszel abban, hogy a gyerekek kreativitása csodákra képes, akkor is nyugodtan belevághatsz ebbe a munkába. Ha hiszed, hogy Isten a világ minden csodájában jelen van, amit érdemes a gyerekekkel felfedeztetni, akkor fantasztikus élményekben lehet részed ennek a tananyag-nak a segítségével. Ráadásul, ha tanítás során mersz alkotó módon, kreatívan hozzájárulni a tananyaghoz, akkor inspiráló segítséget kapsz itt a munkádhoz.

Az *Ötlettár* egy keresztény értékrendet közvetítő, tevékenység- és felfedező tanulás alapú, összművészeti irodalomtanítási módszerre épül, amely a szerzők több évtizedes pedagógiai és tananyagfejlesztői tapasztalatát összegzi. A módszer lényege, hogy a pedagógiai folyamatban sokkal hatékonyabban tudunk eredményt elérni, ha nem „tantárgyat/tananyagot tanítunk”, nem „ismereteket adunk át”, hanem a gyerek teljes személyiségét bevonva, azt alkotó módon fejlesztjük. A módszer Howard Gardner „sokrétű intelligencia”-elméletén alapul, azaz nemcsak a verbális intelligenciát fejlesztjük, hanem több képességterületet kapcsolunk össze, akár egy „tanórán” belül is. A tevékenységek igen sokrétűek, de főleg a gyerekekben meglévő elemi játékkedvre, kifejezőkészségre és kreativitásra építünk minden alkalommal.

Az *Ötlettárban* található foglalkozásterveink nem hittanóratervek, hanem olyan tevékenységekbe vonjuk be a gyerekeket, amelyek keresztény értékrendre épülnek (szeretet, empátia, természetvédelem, érzékenyítés, együttműködés, problémacentrikus gondolkodás, felelősségvállalás stb.), így nem egyházi iskolában is nyugodtan lehet tanítani a tanegységek jó részét. Ám vannak olyan tanegységek is, amelyek kifejezetten bibliai történetekhez vagy egyházi ünnepekhez kapcsolódnak. A tananyagot a Református Tananyagfejlesztő Csoport felkérésére fejlesztettük, ezért elsősorban a református, protestáns egyházi megközelítést követjük a konkrét hittartalmakat közvetítő órákon. De azért nem mondunk le a Mikulásról, a karácsonyi angyalszárnyakról, farsangi bálról, húsvéti locsolásról és pünködsdi szokásokról sem. Igyekszünk a hagyomány tágabb keretei között elhelyezni az ünnepeinket, az évkör szokásait, ami minden keresztény/keresztényen és gondolkodó ember számára építő üzenettel rendelkezik.

A 6-8 éves életkor átmenet az óvodáskor kötetlenebb játéktevékenységeiből a hangok és betűk világával, a világ dolgaival való ismerkedés kötöttebb feladattudatot igénylő tevékenységeibe. Mégsem kell lemondanunk a játékélményről, sőt ezt használjuk hajtóerőként és motivációként a személyiségfejlesztés során, hogy a rácsodálkozás, gyönyörködés, felfedezés, a problémák felismerése és megoldása is belső motivációval működjön. A belső motiváció az az alap, amelyre írás-olvasást, ismeretszerzést és alkalmazást, sőt bizalmat is építeni lehet. Ezen az alapon biztosabban kibontakozhat az a fogékonyság és érzékenység, ami a hitbizonyosság, az etikai normák felé is sikerrel vezetheti a gyerekeket. A játékos tapasztalatszerzés tehát nem mond ellent sem az ismeretszerzésnek, sem a hitnek, sőt annak forrásvidékévé válhat, ha jól élünk vele. Sikeres, közös élményekben gazdag munkát kívánnak a tananyag szerzői-szerkesztői:

Miklya Luzsányi Mónika és Miklya Zsolt

MÓDSZERTANI KISKÁTÉ

Ha végiglapozod a szöveggyűjteményt és az *Ötlettárat*, biztosan számtalan kérdés felmerül benned, ezért összeállítottunk egy módszertani kiskátét, hogy bemutassuk azt az újszerű pedagógiai hátteret, amely a tananyag összeállítása során vezérfonalunk volt.

Milyen szövegeket találok a szöveggyűjteményben?

Az 1–2. osztályosoknak szóló irodalmi szöveggyűjtemény-sorozat **négy, évszakokhoz kapcsolódó kiadványból** áll, amelyekhez kapcsolódik egy betűrendbe szedett szövegválogatás, egy ábécés-könyv is:

- *Levélszárnyak* (ősz)
- *Pehelyszárnyak* (téli)
- *Sziromszárnyak* (tavaszi)
- *Felhőszárnyak* (nyárváró magazin)
- *ABC kuckó* (ábécés-könyv)

Az első három **évszakkötetet hónapokra, azokat heti osztásnak megfelelően 4-4 témára tagoltuk**, és kaptak egy-egy fantáziacímet is.

Például a *Levélszárnyak* őszi kötet havi bontása a következő:

- *Megjött az ősz* (szeptember)
- *Hálás vagyok* (október)
- *Családi képeskönyv* (november)

Példaként a szeptemberi fejezet témacímei:

- *Nyárbúcsúztató*
- *Otthon-iskola*
- *Mesesarok-játékkuckó*
- *Időkép*

A **nyári magazin** oldottabb szerkesztésű, terjedelemre is inkább magazinúságra emlékeztet. Az **ábécés-könyv** szövegeit pedig a hangok/betűk szervezik, vonják egységbe, aminek elveit, játékötleteit és tevékenységeit külön kiadványban gyűjtöttük össze (lásd ott bővebben).

A **szöveggyűjteménybe** olyan lírai és prózai műveket szántunk, amelyek vélhetően megmozgatják és megszólítják a mai gyerekeket. Mondókáktól, játékdaloktól és találós kérdésektől kezdve olyan elgondolkodtató szövegekig, amelyek az ő problémáikat, örömeiket, bánataikat, ünnepeiket és hétköznapjaikat mutatják be, dolgozzák fel. Nyelvében friss, sokszor humoros vagy éppen dallamos, a gyerekekhez közel álló szövegeket válogattunk, a néphagyományból éppúgy, mint a 20. századi vagy kortárs magyar irodalomból. Fő célunk volt, hogy a szöveggyűjtemény lehetőleg önmagában is teljes értékű olvasmányélményt nyújtson a gyerekeknek. Bízunk benne, hogy négyrészes, évszakraól évszakra más arculatot mutató szöveggyűjteményünk a gyerekirodalmi antológiák szintjén is megállja a helyét.

Miért van ilyen sok szöveg? Mindet meg kell tanítani?

Dehogy. Az egyik legfontosabb, amit ennek az anyagnak a használata közben meg kell tanulni (pedagógusként és gyerekként is), hogy semmi sem kötelező. Olvasni viszont szabad és érdemes, mert az önmagában is élményt jelent. A sok szöveg együtt pedig kész regény: olyan szöveghálót alkot, ami mindig nyújt valami újat, mindig meglep valamivel. A tanegységek is ebbe az olvasmányélménybe vezetnek be, illetve kapcsolnak be minket. A sok szöveg és „óraleírás” lehetőséget nyújt a válogatásra. Hiszen minden gyerekcsoport és minden pedagógus más. Más szövegekre tudnak ráhangolódni, más tevékenységek kötik le őket, másként tudják hatékonyan feldolgozni az irodalmi műveket. Azért tartalmaz olyan sokféle szöveget és tanegységet (órát, foglalkozást) az ötlettár, hogy mindenki találjon a maga számára megfelelőt. Ahogyan a 3–4. osztályos kiadványunk kipróbálásában részt vevő egyik kolléga mondta: „Ez egy terített asztal, amiről mindenki annyit vehet, amennyivel jóllakik!”

Az egyházi ünnepek is megjelennek a szöveggyűjteményben?

Természetesen. De nemcsak az egyházi ünnepek, hanem a nemzeti, családi ünnepeink és az évkörhöz kapcsolódó fontosabb szokásaink is. És mivel tudjuk, hogy az ünnepi műsor minden évben nehéz feladat elé állítja a pedagógusokat, a megemlékező foglalkozások mellett olyan szöveganyagot is találnak, ami segít egy-egy műsor összeállításában.

Miért van ilyen sok vers, mondóka?

Ha valaki kinyit egy népi játékgyűjteményt, rácsodálkozhat, hogy mennyi játékdallal, mondókával találkozik. Sokszor még az egyszerű mozgásos játékokhoz is kapcsolódik valamilyen mondókaelem (pl. a szembe-kötösi „bosszantója”). És ez nemcsak a hagyományból, hanem a kisgyerekek játékos nyelvhasználatából is ered, amire 1–2. osztályban különösen is építhetünk. A magyar irodalom – főleg a 20. század második felétől – gyerekversekben, mondókákban is igen gazdag, valóságos kincsesbánya. Ráadásul költőink felnőtteknek szánt versei között is számos olyan darabot találunk, amit a gyerekek is nyugodtan olvashatnak, mondogathatnak. Ne féljünk tőlük, a gyerekek szeretik és „élik” a verseket, mondókákat, ha azok dallamvilága, játéka, képei, gondolatai megmozgatják a fantáziájukat. Nem is kötelező megtanulni, elég csak játszani velük, és a ritmusjátékokkal, felelgető és körjátékokkal szinte magától fülükbe mászik egy-egy sor vagy akár az egész mondóka, vers. Ha szabadon asszociálhatnak, elgondolkodhatnak egy-egy kérdésen vagy furcsa kapcsoláson, szójátékon, elég csak beszélgetni róla vagy játszani vele. A gyerekek mondóka- és versélményre való fogékonyságát érdemes kihasználni, ezért is kerültek ilyen nagy arányban a szöveggyűjteménybe.

Hogyan illeszthetem be a szöveggyűjtemény anyagát a tanmenetembe?

A szöveggyűjtemény témái az állami olvasókönyvek témáihoz is igazodnak, részben párhuzamosak velük, részben kiegészítik azokat. (A bevezetés végén egy táblázatban összefoglaltuk a kapcsolódásokat.) Így a „normál” olvasás-/irodalomórán is taníthatók a tanegységek. De mivel komplex anyagokról van szó, ahol erősen építünk a tantárgyi integrációra, az adott tanegységbe más tanórák, műveltségi területek (kézségtárgyak, természetismeret stb.) is bevonhatók. Harmadrészt a projekt- és témanapok keretében, valamint napközis foglalkozásokon vagy iskolaotthonban is rendszeresen használhatjuk a szöveggyűjtemény olvasmányait és a módszertani segédkönyv ötleteit.

A nyári témákhoz is adunk anyagot a nyári magazinban, még hozzá kötetlenebb, játékgyűjteményhez hasonló formában. Ezek felhasználásához olyan szervezési formákra is gondolhatunk, ami a tanév utolsó napjaiban vagy akár a nyár folyamán is megvalósítható: játéknapp, túra, kirándulás, tábor, nyári napközi, könyvtári foglalkozás. A nyári magazin szövegeit és játékeit persze tanév közben is nyugodtan feldolgozhatjuk, ha megtaláljuk a helyüket.

Mire figyeljek a szövegekkel való ismerkedésnél?

Az olvasás- és beszédképesség, szövegalkotási készség 1–2. osztályban nincs még szinkronban, különösen a betűtanulás szakaszában. A gyerekek szeretnek mondókázni, énekelni, verset mondani, mesélni és mesét hallgatni akkor is, amikor még nem tudnak olvasni. Ezt az óvodában szabadon élvezhették, ezért az iskolában sem szerencsés lefékezni pusztán azért, mert még nem tudnak elég jól olvasni vagy írni. A szövegekkel való ismerkedés ezért gyakran először hallás után történhet, illetve minden témában találunk bőven olyan feladatokat, sőt egész tanegységeket, amelyekben a szöveghasználat megoldható hallás útján is. Nem tekintettük feladatunknak, hogy a betű- és olvasástanulás módszereihez alkalmazkodjunk, így a szöveggyűjtemények szövegeit szótagolás nélkül közöltük. Annál is inkább, mert 2. osztályban már nincs szükség a szótagoló olvasásra, és az elsősök között is sokan inkább szóképesen olvasnak. Aki „rákap” az olvasásra, annak az olvasásélmény kiteljesedéséhez vezet a szótagolás nélküli, szóképes olvasás.

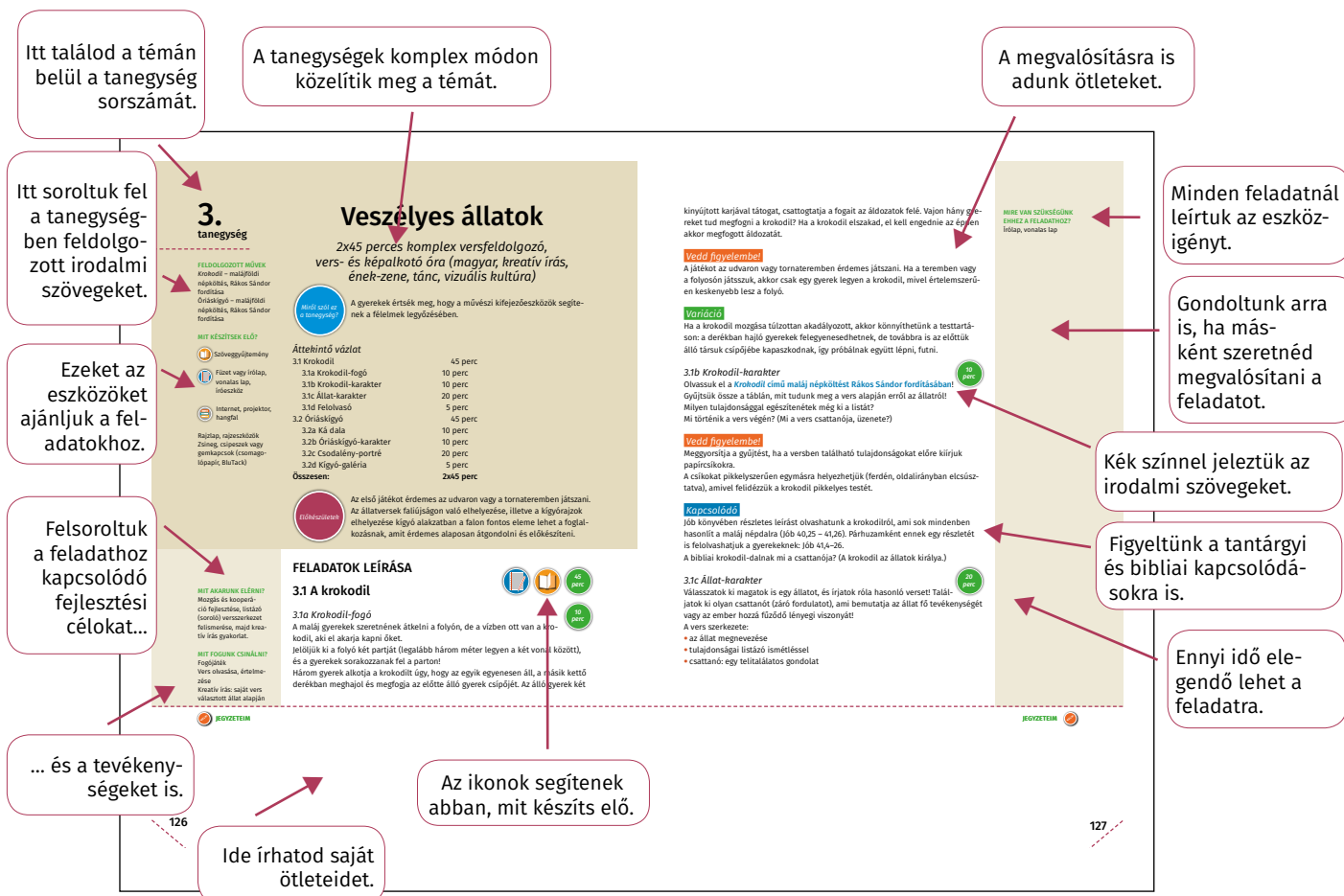
A szövegolvasásnál sem az olvasástechnika fejlesztését vettük elsődleges feladatul, hanem az olvasásélmény megszerzését és gazdagítását. Az érdeklődés fenntartásához (főleg hosszabb szövegek esetén) bármilyen olvasási módszer „bevethető”, ebben szabad kezet kapnak a pedagógusok. Tehát nyugodtan lehet váltogatni az egyéni hangos és néma olvasást, a kis csoportban történő felolvasást, a pedagógus bemutató olvasását a dramatikus és kifejező hangos olvasással vagy az olvasás játékos, interaktív formáival. A megtanult mondóka- és versszövegek pedig a ráismerő olvasást és ezáltal a szóképes olvasást segítik, differenciálják.

A meséknél is gyakran ajánljuk, hogy a pedagógus maga olvassa fel a szöveget (lásd mesesarok) a gyerekeknek, akkor is, ha már ők is meg tudnának birkózni a feladattal. Fontosnak tartjuk a gyerekek számára történő

rendszeres meseolvasást. Sajnos sok gyereknek nem olvasnak mesét otthon, pedig a mese hallás utáni megértése számtalan képességet fejleszt, nem beszélve a mesék varázslatos világáról, a mesébe való belefeledkezésről, amikor nem zavarják az olvasót a saját olvasástechnikai problémái. A gyerekek a szövegekkel való kapcsolatukban általában hamarabb válnak jó befogadóvá, mint jó olvasóvá. Akkor kerülhet igazán szinkronba a kettő, ha a befogadói élmény elég erős és motiváló a technikai akadályok leküzdéséhez.

Hogyan épül fel az Ötlettár?

A szöveggyűjteményekhez elérhető egy-egy **Ötlettár** is. Ezekben a szöveggyűjtemények tagolását és fantázia címeit használtuk.

A **Ötlettárak**ban minden heti anyaghoz 6-6 teljes tanegységet és további ötleteket találunk, amelyek a szöveggyűjteményben (vagy az online elérhető szövegek között) az adott héthez kapcsolódó szövegek feldolgozásához adnak ötleteket, feladatokat. A tanegységjavaslatok lehetnek 45 percesek, 2 x 45 percesek vagy még hosszabbak, akár témnapok, projektek is.

Az **Ötlettárak** elején tartalomjegyzék található, amelyekben a tanegységek hossza és az érintett tantárgyak mellett a feldolgozott szépirodalmi műveket is felsoroltuk.

Az **Ötlettárak** heti anyagait ugyanazok a fejezetkezdő illusztrációk választják el, amelyeket a szöveggyűjteményekben találunk, az alábbi kérdések megválaszolásával kiegészítve:

- Miről szól ez a téma? Miért fontos ez nekünk?
- Mit szeretnénk elérni?

Hogyan készüljek fel az órára?

Először nézd át a tartalomjegyzéket! A címek már tájékoztatást nyújtanak a tanegység témájáról. Majd nézd át a fejléceket (cím alatti szürke sáv), és válaszd ki azokat a tanegységeket, amelyek témájuk vagy célmeghatározásuk alapján szóba jöhetnek! Javasoljuk, hogy ne a rendelkezésre álló idő alapján válogass (például ne csak a 2 × 45 perces órákat nézd át), sokkal inkább a tevékenységek alapján. Érdemes az adott téma összes óráját átfutni, mert sok használható ötletet találhatsz.

Ha kiválasztottad a megfelelő tanegységet, mindenekelőtt ismerkedj meg a szövegeivel! Érdemes előbb „csak úgy” elolvasni, saját olvasmányélményt szerezni. Majd hasonlóan végigolvasni a hozzá kapcsolódó feladatokat, és képzeletben alkalmazni az osztályodra. Képzeld el, gondold végig, hogy a te gyerekeid hogyan viselkednének az adott játékszituációban, feladathelyzetben! Ha kell, módosítsd a feladatot, az időkeretet, vagy cseréld le a feladatok egy részét más feladatokra! Megteheted azt is, hogy a feladatokat átalakítod, vagy teljesen új, a csoportodhoz jobban illő feladatot találsz ki az adott helyre.

Ha összeállt a fejedben az óra, akkor mérd fel (a szélső oszlopok leírása alapján), hogy milyen anyagokra, eszközökre lesz szükséged, illetve milyen előkészületek szükségesek (fejléc)!

Miért tanegységekről van szó, és miért nem tanóráról?

Mert az élet nem szorítható 45 perces tanórák közé, mint ahogy az irodalom sem szorítható be a magyaróra/olvasásóra keretei közé. Éppen ezért alapvetően nem tanórákban gondolkodtunk, hanem olyan tevékenységsorokat írtunk le, amelyek aktiválják a gyerekeket, és segítik az irodalmi művek befogadását, megértését. Mivel nem „laborkörülmények” között vizsgáljuk az irodalmi műveket, a tanegységek szinte mindenhol több tantárgyat érintenek. De mivel iskolában tanítunk, ahol 45 percenként megszólal a csengő, megpróbáljuk mégis 45 perces egységekre osztani a tevékenységfolyamatot (ahol csak lehet).

Miért van olyan sokféle tanegység egy-egy témához?

Hogy megtaláld osztályod számára a legmegfelelőbbet. Igyekeztünk minden intelligenciatípushoz valamilyen feladatot közreadni, így remélhetőleg mindenütt találsz olyan tanegységet, ami jó az osztályodnak akkor is, ha beszélgetősek, agyálósak, ha mozgásosak, drámásak, ha szeretnek énekelni, táncolni, vagy ha szívesen rajzolnak, festenek.

Ha megfigyeled, minden heti téma felépítése hasonló: az első téma általában egy bevezető, készségfejlesztő vagy dupla óra, sok játékkal, mozgással, mondókéval. Majd legalább egy 45 perces, kétszer, illetve háromszor 45 perces tanegység következik, illetve valami „extra”: témanap, teadélután, kirándulás. Végül egy távoktatási óra, amit akár online kapcsolatban, akár differenciáló egyéni feladatként is adhatunk a gyerekeknek, ha van megfelelő digitális eszköz. A gyerekek érdeklődése, beállítottsága és a ráfordítható idő minden osztályban más, ezért próbáltuk többféle időkerettel, többféle szervezési formában megadni a tanegységek anyagát. Ha mindezek ellenére sem találsz olyan tanegységet, ami megfelel, akkor nyugodtan alkoss meg egy sajátot a tanítói ötletgyűjtemény feladatait felhasználva!

Megbonthatom-e a tanegységeket?

Hát persze! Alapvetően közös alkotásra buzdítunk ezzel az *Ötlettárral*. Azt szeretnénk, hogy ha elolvasod a tanegységek leírását, és kiválasztod a legmegfelelőbbet, akkor gondold át, milyen az osztályod, milyen vagy te magad, mit szeretnél elérni, és milyen külső-belső eszközeid vannak hozzá! Ezek után gyúrd át az *Ötlettárban* található tanegységet olyanra, ami a legjobban megvalósítható számodra a gyerekeiddel! Légy ebben szabad! Mi csak alapanyagot adunk az irodalmi művekkel, és megmutatunk néhány eszközt a módszertani segédanyagokkal, de te vagy az, aki el tudja képzelni a tervezés során, ami majd a gyerekek között lezajlik, és meg is tudja valósítani azt. Merj alkotó pedagógus lenni, merj csodákat létrehozni a gyerekeiddel!

A tanegységek megbonthatók úgy is, hogy a több „tanórából” álló tanegységek egyes részeit külön-külön tanítod. Az is elképzelhető, hogy egy több tanórás tanegységből válogatsz össze 45 percet, vagy éppen új feladatokat szúrsz be, és bővíted ki a rövidebb tanegységeket. A projekt-, illetve témanapok általában jól bonthatók 45 perces órákra, tehát külön-külön is megtarthatók. Egy-egy fontosabb, hangsúlyosabb feladat is kibővíthető akár egy teljes tanórává (erre adunk is néhol ötleteket, vagy jelezzük a lehetőségét, de bármelyik tananyagegységből ki lehet ragadni egy-két feladatot, és új órát lehet alkotni belőle).

Akkor nem is kell tartanom a javasolt időkeretet?

Nem árt az időhatárokat tartani, de a megadott időkeret csak tájékoztató jellegű. Nyugodtan szabd át azt is a saját igényeiteknek és lehetőségeiteknek megfelelően!

Szánhatok több időt egy-egy feladatra is?

Természetesen! A gyerekek igénylik az elmélyült beszélgetést, nagyon bele tudnak melededni egy-egy játékba, kreatív feladatba. Ha lehetőség van rá, érdemes kihasználni ezt a lelkesedést, és (akár a következő feladatok rovására) több időt szánni az adott tevékenységre. Akár egy teljes tanórát is felöllehetnek a kreatív feladatok. Az *Ötlettárban* szereplő időkeretek általában a minimumot vagy a szűk optimumot tüntetik fel. Tapasztalatok szerint ennyi idő alatt a feladatok elvégezhetőek, de ha valami nagyon érdekli a gyerekeket, nyugodtan szánj rá több időt!

Bevonhatok más pedagógust is a tanegységek megtartásába?

A tanegységek alapvetően egy pedagógust igényelnek, de ha szükségesnek érzed, akkor kérheted szakos tanár vagy az osztályt vezető másik pedagógus, illetve pedagógiai asszisztens, könyvtáros vagy a hitoktató, esetleg a lelkész segítségét. Vannak olyan tanegységek is, ahol kifejezetten ajánljuk a szülők, nagyszülők részvételét, esetleg valamilyen szakember (rendőr, erdész, túravezető) meghívását is.

Alkalmasak-e a feladatok differenciálásra?

A feladatok nagy többségét úgy alkottuk meg, hogy látens differenciálásra alkalmasak legyenek. Gyakran kínálunk a gyerekeknek választási lehetőséget, főleg a kreatív feladatoknál. Sok helyütt direkt differenciálást is beépítettünk a tanegységekbe, erről minden alkalommal konkrétan írunk. Említettük már a távoktatási órákat, ezek feladatait egyéni differenciáló feladatként is alkalmazhatjuk. Sok lehetőséget adunk a csoportmunkára, ami önmagában is differenciál, hiszen minden csoport más dinamikával, más eredményre nyúl majd a dolgokhoz. Általános tanács, hogy a beszélgetéseknél, csoportmunkáknál támaszkodjunk a gyerekek már meglévő ismereteire, sokrétű érdeklődésére, az interakciókban nyíló lehetőségekre, illetve adjunk nekik gyűjtőmunkát, beszámolási lehetőséget, a kreatív munkákból tartsunk bemutatókat!

Miért van olyan sok másféle feladat? Nem olvasásórát tartunk?

Azt is. Ám ezzel a komplex módszerrel éppen azt szeretnénk megmutatni a gyerekeknek, hogy az irodalom nem egy tantárgy, hanem az életünk szerves része. Ráadásul a gyerekek sem mind verbális beállítottságúak. A tananyagrendszer összeállításában Howard Gardner „sokrétű intelligencia”-elméletére építettünk, amely a verbális-nyelvi intelligencia mellett még nyolcféle intelligenciatípust határoz meg: verbális-nyelvi, logikai-matematikai, testi-mozgásos, vizuális-térbeli, zenei-ritmikus, kapcsolati, önismereti, természeti, egzisztenciális. Ezek különböző tevékenységeket indukálnak, amelyek segítik a gyerekeket abban, hogy befogadják a szöveget. Éppen ezért a szövegből kiindulva minden tanegységben próbálunk minél többféle tevékenységet, képességterületet bevonni. Ám ezek a tevékenységformák nem „programozottak”, hanem inkább úgy kell felfogni azokat, mint a legő elemeket. Mi felépítettünk egy feladatsort, de mivel a tevékenységek és aktivitások sokféleképpen kapcsolódhatnak egymáshoz, te magad is felépítheted azt a szerkezetet, amiben a legaktívabbak tudnak lenni a gyerekeid, és amiben jól érzitek magatokat együtt. Igazság szerint arra is lehetőség van, hogy (előzetes körültekintő tervezés után) akár óra közben is változtass a szerkezeten, ha látod, hogy valamelyik feladatba nagyon belemerültek a gyerekek, vagy ha valami nem jön be náluk. Ilyenkor nyugodtan el lehet hagyni vagy be lehet illeszteni egy-egy elemet. A szöveggyűjtemény is széles lehetőséget biztosít a változtatásra.

Miért olyan kevés az irodalomtörténeti, irodalomelméleti feladat?

Nem irodalomtörténeteseket vagy irodalmárokat akarunk nevelni, hanem olyan embereket, akik szeretnek olvasni. Így az elsődleges hangsúly az irodalmi művek befogadásán van. Az irodalomnak ugyanúgy át kell hatnia a mindennapjainkat, mint mondjuk az éneklésnek. Kodály sem profi zenészek millióit akarta kinevelni, hanem zeneértő és elsősorban zeneszerető, éneklő embereket. Nekünk is ez a célunk. A gyerekek szeressék meg az irodalmat, legyen napi szükségletük az olvasás, és jusson eszükbe egy-egy verssor, versdallam vagy mesei helyzet, csak úgy! Épüljön be a mindennapjaikba!

Nem az „elemzés” lényeges a versek esetében sem. Helyette beszéljünk a versről, értelmezzük annak gondolatait, fedezzük fel a versbeszélő helyzetét, nézőpontját, engedjük meg a képek, gondolatok keltette asszociációkat, belső képeket! És persze ritmizáljunk, mondókázzunk, fedezzük fel a vers hangzásvilágát! Legtöbb esetben a költő, író személye sem hangsúlyos. Életrajzi adatokat csak akkor adunk meg, ha fontos a szöveg befogadásához. Inkább találkozunk könyvajánlásokkal, amelyek további olvasásra inspirálhatják a gyerekeket.

És mi van a versformákkal? Azt a sok ritmusképletet mind meg kell tanítani?

Nem, dehogy! A ritmusképletek csak azért vannak, hogy le tudjátok majd tapsolni, kopogni a gyerekekkel a vers ritmusát. A ritmusjátékok elsősorban hangzó és mozgásos élményt nyújtva segítenek a versritmus, verszene befogadásában. Nem az időmértékes és ütemhangsúlyos verselés jeleit, kottaképeit kell tehát megtanítani, azok neked, a pedagógusnak segítenek, hogy értsd, és jól kódold a vers ritmusát. A kották alapján tudod a versritmust átadni, amit a gyerekek hangzó ismétléssel, tapssal, kopogással, mozgással követhetnek. Az énekórákon megismert ti-tá értékek használata (rövid-hosszú szótag), ütemnyomaték (hangsúly) esetén az ütés/koppantás ehhez bőven elég. 1–2. osztályban külön figyelmet szentelünk a kiszámoló mondókák használatára, amiket ütemező kéz- vagy lábmozdulatokkal, testmozgással tudunk követni, általában negyedértékenként (tá-ritmusban).

Egyébként is a *Vedd figyelembe!* című részekben olvasható információk nem a gyerekeknek szólnak, és a legtöbb esetben nem kell azokat egzakt módon megtanítani nekik. Hanem arra szolgálnak, hogy a pedagógusnak legyen háttértudása arról, amit a szövegben talál.

Vannak „memoriter” versek is?

Ritkán ajánlunk verset direkt szövegtanulásra, nehogy a kötelező jelleg elvegye a gyerekek kedvét. Kivételt képeznek az ünnepi műsorokhoz ajánlott versek, ahol a szerephelyzet magával vonja a szövegtanulást is. Látens szövegtanulás viszont folyamatosan történik. Rengeteg helyzet adódik indirekt módon, amikor a fogékony gyerekek szinte maguktól megtanulják, és csak úgy mondogatják a mondókákat, versszövegeket. Ilyenek a ritmusjátékok, énekes feldolgozások, mondókázás, kiszámolók, felelgetők, párbeszédes felolvasások, amelyekre számíthatunk és építhetünk. Nem kötelezően, önállóan választható feladatként is feladhatunk egy-egy verset megtanulásra.

Vannak kötelező olvasmányok?

Nincsenek, de időnként felhívjuk a figyelmedet egy-egy könyvre, amelyet ajánlhatsz a gyerekeknek. Többnyire azokról a könyvekről van szó, amiből az adott részlet származik.

Gyakran szerepelnek bibliai igék. Mit kezdünk velük?

Már említettük, hogy nem hittanórát tartasz! A bibliai igék, bölcsességek azonban olyan gondolati támpontot jelentenek, mint egy-egy jól megválasztott közmondás vagy mottó, idézet. Ha az adott szöveg megértéséhez illik a bibliai kapcsolópont, bármilyen ismeretanyaghoz, élményhez köthető. Akár olvasásórán, akár egy témanapon vagy kiránduláson is.

Miért szerepelnek kreatívírási-, illetve szövegalkotás-feladatok, mikor még nincsen fogalmazásóra?

A gyerekek már az oviban mesélnek, spontán mondókáznak és szerepjátékokat játszanak, amelyek tele vannak párbeszéddel. Tehát a spontán szóbeli szövegalkotás is hamarabb létezik, mint a tudatos írásbeli fogalmazás, és az iskolába lépés napjától fogva művelhető beszélgetéssel, meséléssel, párbeszédalkotással, szerepjátékokkal. Le sem kell írni, de már mondatokat, dialógust, szöveget fogalmaznak a gyerekek. A kreatív szövegalkotó feladatok elsődleges célja a szóbeli fogalmazáskészség felszabadítása, aktivizálása, fejlesztése, amire jól lehet majd építeni az írásbeli szövegalkotó feladatokat (választható módon akár már 2. osztályban). A kreatív szövegalkotás folyamán szóban és írásban sem a formai, nyelvtani és stiláris követelményeknek való megfelelés az elsődleges, hanem az érzelmkifejezés, a képzeletjáték, a mesei és szerephelyzetek nyelvi kifejezése. Célunk, hogy a gyerekek képesek legyenek a gondolataikon túl a képzeleteiket, érzéseiket, motivációikat, akár az indulataikat is szavakba önteni. Mindezt gyakran szerephelyzetbe, más bőrébe bújva.

Szeretnénk, ha a nagy beszélgetések mellett átélnék a szóbeli szövegalkotás csodáját, a mese, a vers születésének misztériumát is, amihez képest az írásba foglalás, a „fogalmazás” már másodlagos kérdés. (Így volt ez a bibliai időkben is.) Ha kibontjuk a szövegalkotást a követelmények és elvárások keretéből, akkor a gyerekek sokszor szárnyakat kapnak: őszintén kitárják a lelküket, „belső szobájukat”. Ezzel megtanulhatják, hogy a szövegalkotás nem egy távoli, csak a „híres, nagy embereknek” való dolog, hanem életünk, mindennapjaink részévé válhat. Mint amikor egy mesemondó leült az emberek közé, és mesélni kezdett.

A kreatív szövegalkotás során ügyeljünk a fokozatosság elvére! A bevezető időszakban a beszélgetés, képről, élményről, témáról való mondatalkotás, közös mesélés ad bátorságot a megnyilvánuláshoz. A szerepjátékok, párbeszédalkotás is jó lehetőséget teremt a szóbeli szövegalkotásra, ami után a kis csoportban való közös mesealkotást is ki lehet próbálni. A gyerekek spontán szövegalkotó játékaiból szinte magától következik az „írásba foglalás” igénye, előbb csak egy-egy, majd egy-két mondat erejéig, de az ügyesebbek már rövid meséket is írhatnak.

A gyerekek, ha már leírták, általában örömmel fel is olvassák alkotásukat, illetve meghallgatják a többiekét. Jó, ha a visszajelzés is élőszóban történik, és még nem a hibajavítás a lényeg, hanem a kommunikáció. Ha az osztályod ilyen módon kedvet kap a kreatív szövegalkotáshoz, illetve íráshoz, akkor érdemes a tanegységet úgy tervezni, hogy ezekre a feladatokra több idő jusson.

Nem mozgathatók a padok a termemben. Akkor most mit csináljak?

A teremrendezést tanórák előtt vagy közben csak akkor vállald, ha könnyen megoldható! A rengeteg feladat közül válaszd ki azt, amelyik ilyen szempontból jobban megfelel neked!

Am ha van elég hely a termemben, viszont nehezen mozgathatók a padok, akkor érdemes egyszeri nagyobb átrendezéssel szabad helyet kialakítani a mozgásos játékoknak, csoportfeladatoknak vagy épp a mesesoroknak. Ha szűk a hely, és nehezen mozgathatók a padok, akkor is meg lehet találni a csoportmunka, egy-egy összekucorodás, vagy épp a padokon keresztül való kommunikáció helyzetzeit. A kreatív pedagógiai gondolkodás ebben is segít.

A kreatív tevékenységekhez szükség van speciális anyagokra vagy különös szakértelemre?

Az esetek többségében nem. Sőt, igyekeztünk jobbra olyan feladatokat megadni, amelyek minimális anyagigényűek vagy újrahasznosított anyagokat használnak. Éppen ezért érdemes már év elején gyűjtést indítani, hiszen maradék fonalakra, textilanyagokra, egyszer használt csomagolópapírra, kötözőkre, gombokra, kupakokra, termésekre stb. biztosan szükségetek lesz év közben. Ebből a szempontból érdemes negyedévenként előre átnézned a tanegységeket, hogy időben összegyűjthessétek az újrahasznosítható anyagokat.

A kreatív tevékenységekhez ritkán lesz szükséged speciális szaktudásra, és ha igen, akkor azt jelezzük. Az viszont nagyon fontos, hogy az óra előtt felkészülésként készítsd el az adott tárgyat, hogy tudd, milyen buktatói lehetnek, milyen nehézségek léphetnek fel a gyerekeknél, illetve szerezz saját tapasztalatot a munkafolyamatról!

Miért rendezünk kiállítást?

A rajzos, ábrázoló tevékenységek után gyakran javasoljuk kiállítás rendezését, hiszen a gyerekek számára fontos, hogy megmutassák, amit alkottak. Esetenként érdemes tárlatvezetésre is rászánni az időt, hogy a vállalkozó gyerekek elmondhassák, mit alkottak, illetve egymás munkáira is tudjanak reagálni.

Év végén szervezhetünk olyan kiállítást is, ahová a szülőket, nagyszülőket is meghívjuk. Ha van rá informatikai kapacitásunk, akkor a kreatívírás-feladatok javából és a megszületett képi alkotásokból osztályújságot, galériát is összeállíthatunk.

A mozgásos feladatoknál mindig szükségem lesz tornateremre és tornaszerekre?

Az esetek többségében nem. Általában próbáltunk olyan mozgásos feladatokat kitalálni, amelyek a tanteremben vagy az udvaron is elvégezhetőek, és nincs különösebb eszközigényük.

Azoknál az óránál, amelyeket érdemes tornateremben megtartani, ezt előre jeleztük.

Ha az órát mozgásos játékkal kezdjük, akkor azt érdemes már az órát megelőző szünetben elkezdni. Így lesz idejük a gyerekeknek jobban belemelegedni a játékba.

Miért van szükség mesesarokra, mesekuckóra?

Nem a „sarok” vagy „kuckó” a lényeg, hanem hogy legyen egy rituáléja a meseolvasásnak. Ezt nem árt, ha valami helyzetváltoztatás előzi meg: elhelyezkedés a mesesarokban, leheveredés a meseszőnyegre, vagy ha semmi más lehetőség nincs, akkor boruljanak le a gyerekek a padra!

A meseolvasás nagyon fontos aktus, amiben sajnos egyre kevesebb gyereknek van otthon része. Ezért időnként mesedélutánokat is terveztünk, amikor nincs más feladatunk, mint elmerülni a mesék varázslatos világában. Ezekre a délutánokra meghívhatjuk a szülőket, nagyszülőket is.

Technikai tudnivalók

Hol találok az online anyagokat?

A szöveggyűjtemény nyomtatott szövegei mellett online elérhető szövegeket is feldolgoztunk az *Ötlettárak*-ban, valamint számos sablont, grafikát, kottát, videót, hangfájlt, tankockát stb. építettünk be a tananyagba. Ezeket a Református Tananyagtáron, a reftantar.hu oldalon találod, az irodalmi szöveggyűjtemény egyes köteteinek aloldalán. Az aloldalon a szöveggyűjtemény és az *Ötlettár* tagolását és fantáziacímeit használtuk. Minden online anyag annál a tanegységénél, illetve feladatnál szerepel, ahol az *Ötlettár*-ban is található. Az **online szövegeket** Wordben éred el, hogy szükség esetén kivághass, másolhass belőlük részleteket.

A **grafikák** kivetíthetők, a **sablonok** akár felnagyíthatók, többszörözhetők.

A **tankockafeladatokat** a Learning Apps segítségével készítettük, a linkek akár megoszthatók a diákokkal is. Ha megnyitod a tankockát, először az instrukció jelenik meg. Majd a kéz ikonra kattintva megoldhatóvá válik a feladat is. A képek az esetek többségében nagyíthatók. Ha a kép jobb felső sarkában feltűnik az *i* betű, az további információt jelent, amit a kurzort az *i*-re helyezve elolvashatunk. A hanganyagoknál ne lepődj meg, kicsit várni kell, hogy elinduljanak! Előfordulhat, hogy egy-egy tankockáról „eltűnnek” a képek (mivel online anyagokkal dolgozunk, ha törlik az eredeti képet, a Learning Apps se tudja beolvasni). Ebben az esetben se ess kétségbe! A tankockák letölthetők és szerkeszthetők, úgyhogy nyugodtan kereshetsz másik képet, vagy akár teljesen át is szerkesztheted a tankockát. Szükség esetén magad is készíthetsz újat. Ehhez előbb jelentkezz be, és nyisd meg a saját Learning Apps-fiókodat, amit aztán kreatívan tudsz alkalmazni a munkád során. Református iskolában tanító kollégáknak a Reftantáron is lehetősége van feladatokat szerkeszteni bejelentkezést követően.

A tankockákat és a multimédiás linkeket (mint minden más feladatot és tevékenységet) érdemes az óra előtt kipróbálni, nehogy meglepetés érjen, hogy valamiért nem fut az anyag.

Hogyan készítsünk QR-kódot?

A Learning Apps feladatai megoldhatók kivetítve vagy kis csoportban, ha van megfelelő számú tablet, okostelefon. Amikor terepre megyünk, készüljünk fel tabletekkel, okostelefonokkal, ha valamelyik tankockát szeretnénk közben használni! Ha kinyomtatva adnád ki a feladatot, akkor azt javasoljuk, hogy készíts QR-kódot a linkből! Ennek folyamatáról összeállítottunk egy rövid leírást és a készítést bemutató rövid videót is.

1. lépés: Válasszuk ki a kívánt online segédanyagot a Református Tananyagtárból!
  2. lépés: Az egér jobb gombját megnyomva a felugró menüből válasszuk ki a Link címének másolása sort!
  3. lépés: Keressünk egy QR-kód-generáló oldalt (például <https://www.the-qrcode-generator.com/>)!
  4. lépés: Válasszuk az URL menüpontot, majd illesszük be a kimásolt címet!
  5. lépés: Mentsük le az elkészült QR-kódot (Save), adjunk nevet a fájlnek, a .png kiterjesztést válasszuk!
- Az alábbi QR-kódról megnyitható videóban a gyakorlatban is bemutatjuk a fenti folyamatot:

<p>Felhőszárnyak</p> <p>Június</p>	<p>Nyárváró magazin</p> <p>Nyári tervek, örömök Mit üzen a nyár? – túra, kirándulás, vizpart, nyaralás, szabadtéri játékok</p>	<p>1. Játékműhely</p> <p>Ratkó József: <i>Jó napot Játékmondók</i> – magyar népi mondókák Balázs Imre József: <i>Ugróiskolában</i> Kiss Ottó: <i>Mindenki gyűjt valamit</i> Papp-Für János: <i>Játszóteri gyerekek</i> Gyárfás Endre: <i>Búvóhelyem</i></p>	<p>Weöres Sándor: <i>Tekereg a szél</i> (204. o.)</p>	<p>T. Horváth Imre: <i>Mit kívánjak nyárra?</i> (II/123. o.) Mészely József: <i>Várom már a vakációt</i> (II/142–143. o.)</p>	<p>Szabó T. Anna: <i>Szélkalap</i> (4. o. II/103. o.) Gyermekjáték-hagyomány: <i>Ugróiskola, Adj király katonáit!</i> (3. o. II/110. o.)</p>	<p>ABC kuckó / A Miklya Zsolt: <i>Agon járó</i></p> <p>SZGY-FGY 1-2/Május <i>Hinta-palinta</i> – magyar népi mondókák Kiss Ottó: <i>Hinta</i> Kiss Lehel: <i>Játszóteren</i> Lackfi János: <i>Körhinta</i> (SZGY3; FGY: 09-3/2. tanegység)</p> <p>SZGY-FGY 3-4/Május / Június Lackfi János: <i>Bújócska</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Ugróiskola</i> (SZGY3: 198. o.; SZGY4: 23. o.; FGY: 09-4/2.; 10-4/1. tanegység)</p> <p>ABC kuckó / N Miklya Zsolt: <i>Lemenőben</i></p> <p>ABC kuckó / P Nemes Nagy Ágnes: <i>Piros autó</i></p> <p>ABC kuckó / Ty Gryllus Vilmos: <i>Pitypang</i> (részlet)</p> <p>SZGY-FGY 1-2/Október / Április Kertész Erzsébet: <i>Csigafestő</i> Lázár Ervin: <i>A Kék meg a Sárga</i> Békes Márta: <i>Szín-mix</i> Miklya Luzsányi Mónika: <i>Nyuszelli és a mindenszinű tojás</i> (SZGY1: 102–103., 106–108. o., SZGY3; FGY: 02-2/3., 5., 08-1/3. tanegység)</p> <p>SZGY-FGY 3-4/ Április Miklya Luzsányi Mónika: <i>Bíborlila ég</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Lila fecske</i> (SZGY3: 112–114., 116. o.; FGY: 08-2/3. tanegység)</p>
<p>2. Színműhely</p> <p>Lackfi János: <i>Színezős</i> Miklya Zsolt: <i>Színrejtő</i> Balázs Imre József: <i>Nyári rajz</i> Gimesi Dóra: <i>Krétatrájlány</i> (részlet)</p>	<p>Gryllus Vilmos: <i>Kalap-dal</i> (részlet) (50. o.) Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz</i> (225. o.)</p>	<p>Óri István: <i>Rigóünnep</i> (II/104–107. o.)</p>				

	<p>3. Napműhely Fodor Ákos: Szösszimoszi meg a Nap Harcos Bálint: Szofi lufija Szabó Lőrinc: Arany nap Fecske Csaba: Aranyat rejt a nyár Nap és pajzs – Zsoltárok 84.6.12 Tarbay Ede: Ez már a nyár! Nemes Nagy Ágnes: Égi fagyalt</p>	<p>Nemes Nagy Ágnes: Bors néni beszélget a nappal (225. o.)</p>			<p>ABC kuckó / N Úton megyen, nem poroz Süss ki, nap, süss ki, nap – magyar népi mondókák Kovács András Ferenc: <i>Én, a Nap</i> SZGY-FGY 3-4 / Június Szabó T. Anna: <i>Június</i> Csík Mónika: <i>A fagy</i> Egyed Emese: <i>Nyári tantervek</i> Balázs Ágnes: <i>Nyár (Neveletlen ABC – részlet)</i> Petőfi Sándor: <i>A nap</i> (SZGY4: 52., 54., 58., 78. o.; FGY: 10-3/2., 4., 10-4/5. tanegység)</p>
	<p>4. Hangműhely Markó Béla: <i>Gazdagok vagyunk mi</i> Gryllus Vilmos: <i>Kis túcsók</i></p>		<p><i>A túcsók és a hangya</i> – La Fontaine, Rónay György fordítása (I/54–55. o.) Móra Ferenc: <i>A jó orvosság</i> (II/52–54. o.) M. Simon Katalin: <i>A rét muzsikál</i> (II/138–139. o.)</p>	<p>Szabó T. Anna: <i>A titkos menedék</i> (4. o. II/108–110. o.)</p>	<p>ABC kuckó / V Markó Béla: <i>Gazdagok vagyunk mi</i> (részlet) ABC kuckó / Ü-Ű Markó Béla: <i>Túcsóknóta</i> SZGY-FGY 3-4 / November / Július Csukás István: <i>Őszi túcsók hegedűn</i> Mándy Stefánia: <i>Zölden zúg</i> (SZGY1: 154. o.; SZGY4: 155. o.; FGY: 03-1/4.; 11-4/6. tanegység)</p>
	<p>5. Gyümölcs- és zöldségműhely Bartos Erika: <i>Gyümölcshét</i> Bartos Erika: <i>Alma</i> Sebők Éva: <i>Gyümölcs</i> Birtalan Ferenc: <i>Piacon</i> Gyárfás Endre: <i>Ábrándozunk</i> Gyárfás Endre: <i>Bújóccka</i></p>	<p>A piacon – gyümölcskóstoló (17. o.) Kányádi Sándor: <i>Alma, alma</i> (24. o.) Csanádi Imre: <i>Szüretes</i> (részlet) (76. o.) Nemes Nagy Ágnes: <i>Bors néni beszélget a nappal</i> (225. o.)</p>	<p>Finomságok: nyári receptek (140–141. o.)</p>		<p>ABC kuckó / A <i>Alma, alma, piros alma</i> <i>Aranykertben aranyfa</i> – <i>Egy alma, két alma</i> – magyar népi mondókák Kányádi Sándor: <i>Alma, alma</i> (részlet) Tóth Ágnes: <i>Alma</i> Bartos Erika: <i>Alma</i> (részlet) Miklya Luzsányi Mónika: <i>Mama almafája</i> ABC kuckó / Á Kányádi Sándor: <i>Fa az ágát földre hajlja</i></p>

		<p>6. Vizes műhely Birtalan Ferenc: <i>Ha-tenger</i> László Noémi: <i>Vakáció</i> <i>turpisságok</i> Berg Judit: <i>Lengevár</i> Berg Judit: <i>Strand</i> (részlet) Várfalvy Emőke: <i>Boldogmondóka</i></p>		<p>T. Horváth Imre: <i>Mit kívánjak nyárra?</i> (II/123. o.) Mészely József: <i>Várom már a vakációt</i> (II/142-143. o.)</p>	<p>Juhász Magda: <i>Álomhajó</i> (részlet) (3. o. II/105. o.)</p>	<p>(részlet) ABC kuckó / R Lackfi János: <i>Aprítók</i> (részlet) Tamkó Sirtató Károly: <i>Egy kis kert</i> ABC kuckó / S Békés Márta: <i>Kóstolगतó</i> ABC kuckó / Sz Gryllus Vilmos: <i>Szederbokor</i> Miklya Luzsányi Mónika: <i>A cseresznye</i> ABC kuckó / V Csukás István: <i>Vadkörte-dal</i> SZGY-FGY 3-4 / Október <i>Őszi mondókakosár</i> – magyar népi mondókák Markó Béla: <i>Hova jár a madár?</i> Nyulász Péter: <i>Almát eszem...</i> Finy Petra: <i>Almásbite</i> (részlet) (SZGY1: 77-79., 92-93. o.; FGY: 02-1/1., 3., 5. tanegység)</p> <p>ABC kuckó / T Orbán Ottó: <i>Hajósno</i> ABC kuckó / V Miklya Luzsányi Mónika: <i>Vakáció előtt</i> SZGY-FGY 3-4 / Július Kiss Judit Ágnes: <i>A család</i> Marék Veronika: <i>Milyen a tenger?</i> Csfk Mónika: <i>Nyári sós</i> Miklya Luzsányi Mónika: <i>Ráfusz, a rettenhetetlen</i> Balázs Imre József: <i>A titkos sziget</i> Mándy Stefánia: <i>A messzi tengeren</i> Czigány Zoltán: <i>Csoda és Kása Olaszországban</i></p>
--	--	---	--	--	---	--

Telhőszárnyak

Mit szeretnénk elérni?

Miről szól ez a téma? Miért fontos nekünk?

Játékműhelyünkben mondókákhoz, dalokhoz, versekhez kapcsolódó mozgásos, érzékszervi és képzeleti játékok szerepelnek, sok beszélgetéssel.

A színműhelyben érzékszervi, mozgásos és képzeletjátékok, valamint a szöveg- és képalkotó tevékenység kerül elő, a színekre fókuszálva.

A napsütés ereje a nyár legelemibb tapasztalata, úgy tekinthetünk a napra, mint ami aranyat, kincseket ad. A napműhelyben arról sem feledkezünk meg, hogy az ajándékozó maga az Isten.

Hangműhelyünkben felidézzük a nyár zenélő állathangjait versszövegek, dalok, zene, természetfilm és hangutánzás segítségével, majd egyszerű hangszereket készítünk.

Nyáron bőven terem gyümölcs és zöldség, ezért alapélmény a velük való találkozás dalban, versben és mesében, játékban, képzeletben és az ízlelt valóságban is.

A nyár alapélménye továbbá a víz, a vízzel való játék, pancsolás, fröcskölés – ehhez nyújtunk bő kínálatot szövegekből, játékokból, játékos és alkotótevékenységekből.

További ötletek találhatóak online anyagaink között kiránduláshoz, vakációváráshoz és betűsüti-készítéshez.

A gyerekek úgy várják a nyári szünetet, mint a legnagyobb ünnepet, ami számukra boldog napokat, élményt, feltöltődést jelent. És valami egészen másféle tanulást, mint a suliban: a sok izgalmas, érdekes játékon, tevékenységen keresztül sokféle tapasztalatot. Ahhoz, hogy a nyári szünet tartalmasan teljen, ne váltson át unalomba, a felnőttek segítségére is szükség van. A nyári napköziben, táborokban, kirándulásokon, de a sulis utolsó napjaiban, sőt otthon is szervezhetünk olyan játékos, műhelyszerű alkalmakat, amelyek versekhez, mesékhez kapcsolódnak játékosan, alkotó, élményt adó jelleggel. De ha csak olvasgatják a gyerekek a *Nyárváró magazin* szövegeit, nézegetik a képeit, esetleg kedvet kapnak további olvasáshoz, az is felér egy műhellyel.

1.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Ratkó József: *Jó napot Játékmondók* – magyar népi mondókák
Balázs Imre József: *Ugróiskolában*
Kiss Ottó: *Mindenki gyűjt valamit*
Papp-Für János: *Játszótéri gyerekek*
Gyárfás Endre: *Búvóhelyem*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Műanyag palackok, kancsók (tálca, vödör)
Néhány posztókalap
Tornabakok (ha van)
Furulya
Kb. 4-5 m hosszú ugrálókötelek, labda
Kréta, ugrókő
Gumiszalag (2-3 m három személynek)
Gumicsizma, hulahoppkarika, úszógumi
Játszótéri játékok
Kuckóépítés eszközei, anyagai (textilanyag, olló, zsineg, csipesz, bot, bútor, tereptárgy stb.)

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

Játékműhely

Készségfejlesztő játékok, beszélgetések (magyar, ének-zene, testnevelés, technika)

Játékműhelyünkben mondókákhoz, dalokhoz, versekhez kapcsolódó mozgásos, érzékszervi és képzeleti játékok szerepelnek, sok beszélgetéssel, laza sorrendben. Egyfajta játékgyűjteményként ajánljuk, amelyből szabadon lehet válogatni egy-egy játékfoglalkozáshoz, szabad játéktevékenységhez.

Áttekintő vázlat

1.1 Széljátékok

Hangsíp – egyszerűen
Kalapröptetés – kalapcica
Háztetők fölött – bakugrás hátton

1.2 Játékmondók

Mackó, mackó, ugorjál
Egy előre, két kettőre...
Búj, búj, itt megyek

1.3 Ugróiskolák

Vakáció-hétfő
Lépcsőzés
Gumizás
Vízbe, pocsolyába ugrálás
Ugrás-tan mustárban

1.4 Játékterek

Játszótéri játékok
Búvóhelyépítés

1. Tantermi előkészítéssel, részben teremben, részben szabadban játszható játékokat ajánlunk. Érdemes minden versszakhoz kipróbálni egyet, valamelyik változatban. A záró versmondás szintézise a sorozatnak, érdemes megoldani, lehetőleg furulyakísérettel, amit szervezzünk meg előre (zenét tanuló gyerek is furulyázhat)!

2. Szabadtérre szervezhető játékok. Három játzó személyre számíthatunk egy ugrálókötelet, és mivel két hajtó között ugrál a harmadik játékos, hosszabb kötelekre van szükség. A bújócskát lehetőleg bokros terepen rendezzük, ahol jól el lehet bújni.

JEGYZETEIM

3. Az ugróiskolák, ugrólójátékok közül csak azt próbáljuk ki, amelyhez megfelelő teret és időt tudunk biztosítani, vagy jó alkalom adódik. Némelyik inkább tábori, kirándulással egybekötött játéklehetőség, nyári játéknak is ajánlható.

4. Játsszótéren vagy udvaron nagy csapatban és kis csoportban is jól lehet játszani. A kuckóépítéshez készüljünk olyan eszköztárral, amivel az adott helyszínen legjobban megvalósítható az építés és kuckójáték.

FELADATOK LEÍRÁSA

1.1 Széljátékok

Ismeritek a szelet? Tudjátok, mire képes? Igazság szerint csodákra. És mindig meg tud lepni valamivel.

Olvassuk el [Ratkó József Jó napot](#) című versét, és keressük meg versszakonként, mit tesz, mivel játszik itt a szél!

1. Furulya – hangsíp, hangszer fújása.
2. Madarak, kalapok – repülés, röpítés.
3. Háztetők – bakugrás, akadálypálya.

Játsszuk mi is a szél játékeit!

Hangsíp – egyszerűen

Vegyünk elő egy félliteres ásványvizes vagy üdítőspalackot, töltsük meg kb. kétharmadig vízzel, és fújjunk a nyitott szája fölé! Fuvolaszerű hangot kapunk. Majd öntsünk ki egy kis vizet, és próbáljuk meg újra – így mélyebb hangot kapunk. Hasonlóan lépegethetünk a hangokkal egyre mélyebbre.

Hangsípot készíthetünk fűszál levelével is. Ökölbe zárt két kezünket egymás mellé tesszük úgy, hogy a hüvelykujjak egymás mellé kerüljenek. A két hüvelykujj közé szorítjuk a fűszálat, amely elég feszes legyen, és élével fölfelé álljon! Majd a hüvelykujjakra tapasztott szájjal fújjuk át a résen a levegőt! Ha sikerül, éles, sípszerű hangot ad.

Kalapröptetés – kalapcica

Kerítsünk néhány karimás posztókalapot, amit nyugodtan dobálhatunk! Előbb csak próbálgassuk, hogyan kell eldobni, hogy repüljön, mint a frizbi, majd próbáljuk pontosan dobálni egymásnak!

Ha már elég jól megy, játszhatunk cicajátékot a kalappal (labda helyett). A játékosok állhatnak körben, de mozoghatnak is játék közben. A kalapot egymásnak dobálják a játékosok (tartogatni, hát mögé dugni nem szabad), a cica pedig próbálja elkapni! Ha sikerül, azzal cserél, aki elől vagy aki hibájából elkapta. A hibázó

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Vers tagolása szélmondókákra, szélmozgás játékos modellezése, átélése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, tagolása, értelmezése
Hangsíp készítése műanyag palackkal és/vagy fűszállal
Kalapdobás (kalapfrizbi) – kalapcica
Bakugrás háton és/vagy tornabakon, sorverseny
Versmondás mimes-mozgásos játékkal

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Műanyag palackok, kancsók (tálca, vödör)
Néhány posztókalap
Tornabakok (ha van)
Furulya

lesz az új cica. A játék hevében könnyen megtapasztalhatjuk, a szél, a levegő hogyan röpteti és téríti el a kalapot.

Ha a madarakra is kíváncsiak vagyunk, folyópartról, hajóról megfigyelhetjük a röpködő, széltornát végző sirályokat.

Háztetők fölött – bakugrás háton

Amikor erős a szél, sokszor halljuk, ahogy süvít a háztetők fölött. Néha egy-egy cserepet is lekap, vagy rengeti a könnyebb tetőlapokat.

Ha lehajolunk szétterpesztett lábbal, két kézzel a lábszárra támaszkodva, akkor a testünk stabil szerkezetet alkot (mint a tetőszerkezet), a hátunk a tető. Ezen kell a többi játékosnak két tenyérrel rátámaszkodva, terpesztett lábbal átugrani. Ha már jól megy a mozgásforma, sorversenyként is játszhatjuk. A bakon átugró néhány lépésnyire szintén bakot tart, így a bakok sora egyre gyarapodik.

Ha jól felszerelt a sportszertár, akkor stabilabb tornabakon is gyakorolhatnak a gyerekek.

Egy jól sikerült játéksorozat végén, mókázva, mozdulatokat utánozva mondhatjuk el újra a verset. Ha valaki tud furulyázni, akár furulyakisérettel.

1.2 Játékmondók

Népi gyermekjátékaink arról tanúskodnak, hogy a mozgásos játékokat legtöbbször mondókák, dalocskák kísérték, mintegy szerephelyzetet teremtve a játéknak, még az olyan sportos mozgások esetében is, mint a kötélugrálás, a bújócska vagy a kiűtő. Most ennek a három játéknak ismerjük meg játékdallal, mondókával egybekötött változatait (*Játékmondók – magyar népi mondókák*).

Mackó, mackó, ugorjál

Hárman-hárman játsszák a szabadban, ugrókötéllal. Ketten forgatják a kötelet, miközben éneklük a dalt (kottával elérhető a refantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). A harmadik a dal ütemére (negyedértékekre) és a szövegben elhangzó utasítások szerint ugrál.

Vedd figyelembe!

A játék előkerült már a májusi *Erdő-mező meséi* című téma negyedik tanegységében is (9-1/4).

Egy előre, két kettőre...

A gyerekek két egyenlő számú csoportra oszlanak. Előbb az egyik csoport alkot egy nagy kört, majd a másik csoport ezen belül egy kisebb kört. A belső körben állók

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Ismert mozgásos játékok játékdallal, mondókával kísért változatának próbája.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Játékdalok, mondókák tanulása
Éneklés, mondókázás
Ugrókötelezés két kötéltájjal
Bújócska szabadtéren
Labdakiütő körben

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Hosszú ugrálókötelek (háromszemélyenként egy darab), labda

JEGYZETEIM

egy labdát dobálnak egymásnak, miközben az *Egy előre, két kettőre...* kezdetű mondókát mondják. A *Supp!* szóra a külső körben állók szétfutnak. Aki a belső körben *Supp!*-ra kapja kézhez a labdát, megfordul, és valakit próbál megdobni a menekülőök közül. Ha sikerül, az eltalált játékos kiesik. Ha nem sikerül, a két kör helyet cserél, és a játék hasonló módon folytatódik.

Búj, búj, itt megyek

A játékdal szöveggyűjteményben közölt változata Kiss Áron *Magyar gyermekjáték-gyűjteményében* (1981) szerepel, a „Búvósvi” című bújócscsa kísérődalaként. Aki az elbújttakat keresi, mindaddig éneklí a dalt, míg meg nem találja őket. Az énekszó egyben híradás arról, hogy merre jár éppen. (Kottával együtt elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Játszhatjuk a hagyományos bújócscsa szabályai szerint. A hunyó az apacsfalnak fordulva hangosan számol, közben elrejtőznek a többiek. Majd énekelve a keresésükre indul. Ha valakit megtalál, az apacsfalnál le kell kopognia: „Ipi-apacs, egy, kettő, három”. Ha a bújó ér oda és kopogja le hamarabb, akkor ő szabad. Az utolsó bújó játékos dönti el, ki lesz a következő játékban a hunyó. Ha a bújó apacsolja le a hunyót, marad a régi hunyó. Ha a hunyó apacsolja le a bújót, akkor az lesz az új hunyó, akit először leapacsolt.

1.3 Ugróiskolák

A legtöbb gyerek ugróiskolázott már, ezért könnyen érthető lesz [Balázs Imre József Ugróiskolában](#) című verse. Olvassuk el, és beszélgessünk róla!

Hogy lehet ugróiskolába járni?

Milyen ugróiskolákat ismertek?

Milyen ugróiskolákat említ a vers? Egy-egy kulcsszó utal rá, szedjük össze ezeket! (Vakáció-hétfő, lépcső, levegő, víz, mustár.)

Hogyan lehet ugróiskolázni ezeken a módokon? Próbáljuk ki!

Vakáció-hétfő

A hagyományos ugróiskola változata, amikor az egyenletesen beosztott vagy kereszt formájú ugróiskola rekeszei egy-egy napot jelölnek. A napok kezdőbetűit be lehet írni a rekeszekbe. A csúcson van a mennyorszá, amely jelen helyzetben lehet a vakáció. Így már érthetőbb, hogy a vakáció után miért jön mindig hétfő. Hiszen az ugróiskola pályáját mindig újra kell kezdeni.

Többféle ugróiskola-pálya és -szabály létezik (ábrákkal együtt elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán), válasszuk ki a leginkább megfelelőt!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Az ugrálás játékhelye-
teinek felismerése és
próbája a versszöveg
nyomán.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, értelme-
zése
Ugróiskola-változat a hét
neveivel
Ugrógyakorlatok lépcsőn
Ugróiskola gumival –
magassági próbák
Ugrálás vízbe, pocso-
lyába
Ugrálás rímről rímre, a
rímjáték szabályai

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Kréta, ugrókö
Gumiszalag (2-3 méter
három személynek)
Gumicsizma, hulahopp-
karika, úszógumi

JEGYZETEIM

Lépcsőzés

A lépcsőzés azokat is ismerhetik, akik sportolnak (pl. vívnek), de spontán játék-
helyzetben is ugrálhatunk így.

Keressünk egy biztonságos lépcsőt, és ugráljanak a gyerekek fel és le

- páros lábon,
- fél lábon,
- esetleg guggolva!

Gumizás

A levegőbe – magasba – ugrálásnak a gumizás az egyik ugróiskolája, aminek
többféle változata ismert. Hárman játsszák, ketten egy 2-3 méteres összekötött
gumiszalagot tartanak terpeszben a bokájuk körül, a harmadik játékos ezen át
ugrál különböző szabályok szerint (szabályleírás ábrákkal elérhető a reftantar.hu-
n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

Az iskola fokozatai magasság szerint következnek aszerint, hogy hová helyezik el
a gumit. Minél magasabb a gumi, annál nehezebb az iskola, és annál jobban fel
kell kapni a levegőbe a lábakat:

1. boka,
2. lábszár,
3. térd,
4. térd fölé,
5. comb,
6. fenék.

Vízbe, pocsolyába ugrálás

Nyáron nagy élmény egy kiadós eső után vizes ugróiskolát játszani, csak egy jó
pocsolya kell hozzá, és egy pár gumicsizma. A pocsolya alakjától és méretétől
függően ugorhatnak a gyerekek

- partról partra,
- partról pocsolyába és partra,
- partról a pocsolya közepébe.

Vízparton, medencében ugorhatnak hulahoppkarikába, úszógumiba a gyerekek.

Ugrástan mustárban

A mustárba ugrálást viszont nem érdemes kipróbálni.

De hogy került a mustár a versbe? Valószínű, hogy a rímhelyzet miatt.

Ugráljunk végig a sorvégeken, figyeljünk a rímekre! Milyen szabályszerűségeket
veszünk észre?

mindennap,
jól elhagy.
egy-két-hár-,
megtréfál.
hétfő jön,
lépcsőkön.
ugrás-tan
mustárban.
ugrálunk,
furcsállunk.
négy-öt-hat,
mindennap.

A rímugróiskola szabályai a versben:

- páros rímek,
- a rímzavak három szótagosak,
- a rímzavak ritmusa (időmérték szerint): tá-tá-tá.

1.4 Játékterek

Ki mit gyűjt? Hallgassuk meg a gyerekek válaszait!

Majd olvassuk el [Kiss Ottó Mindenki gyűjt valamit](#) című rövid versét (gyermeki aforizmáját)!

Gondolt-e erre valaki? (Azokon kívül, akik már olvasták a verset.)

Miért meglepő ez a gondolat? Miért igaz? Milyen bölcsesség rejlik benne?

Hol lehet igazán sebeket gyűjteni? Mire jók a sebek? (Megtapasztalni a határainkat, mire vagyunk képesek, mire nem. S ha hibáztunk, javítani, gyakorolni, amit a játékban lehet igazán.)

Menjünk ki a játszótérre „sebeket” és élményeket gyűjteni! Hiszen játék közben könnyen gyűlnek a sebek. (De azért vigyázzunk magunkra és egymásra!)

Játszótéri játékok

Egy kiadós játszótérezés után ülünk le pihenni, és olvassuk fel [Papp-Für János Játszótéri gyerekek](#) című versét!

Milyen játékok szerepelnek a versben? Hasonlítsuk össze a mi játszóterünkkel: mi hiányzik innen vagy onnan?

Milyen játékokkal lehetne még fejleszteni egy játszóteret?

Képzeld el egy játszóteret a jövőben, például azt, ahol a ti gyerekeitek fognak játszani! Milyen játékok lesznek rajta? Meséljük el!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Különböző játékterek, játékhelyzetek kipróbálása, különbség megtapasztalása.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beugrató kérdés, beszélgetés
Vers olvasása, értelmezése
Szabadtéri játék a játszótéren
Versolvasás, beszélgetés, képzeletjáték
Búvóhely-, kuckóépítés kis csoportban, csoportjáték

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Játszótéri játékok
Kuckóépítés eszközei, anyagai (textilanyag, olló, zsineg, csipesz, bot, bútor, tereptárgy stb.)

Képzeljünk el egy olyan játszótérrel, ahol nem lehet sebet szerezni! Létezik ilyen?

Búvóhelyépítés

A játszótér közösségi tér, ahol közösen játszanak a gyerekek. Néha zavarják, bántják is egymást. Talán csak azért, mert túl sokan vannak együtt. Van, aki a csendesebb, kuckósabb játékokat szereti.

Olvassuk el [Gyárfás Endre Búvóhelyem](#) című versét, és hasonlítsuk össze a *Játszóteri gyerekek* című verssel! Mi a különbség a két játékhely között? Mi a különbség a két gyerek között (aki a versben beszél)?

Mire van szüksége az egyiknek, mire a másiknak?

Ki szokott kuckót építeni, búvóhelyet építeni? Ki szeret ott játszani? Miért? Megtudod-e osztani valakivel a búvóhelyedet?

A legtöbb gyerek szeret kuckót építeni, és bebújni oda egyedül vagy társakkal.

A kuckóban jól lehet olvasni, álmodozni vagy pihenni. Vagy jókat lehet dumcsizni, nevetgélni a barátokkal. Nem kell hozzá több, mint egy-két pokróc, takaró vagy lepedő, zsinag és néhány csipesz.

Építsenek a gyerekek kis csoportokban kuckót, sátrat az udvaron vagy a teremben, használhatnak hozzá még botokat, bútorokat, egyéb tereptárgyakat is. Az anyagokat erős csipeszekkel lehet a legkönnyebben egymáshoz rögzíteni.

A kuckót vegyék birtokba a csoportok, legyen ez a játszóhelyük, ameddig lehet!

Színműhely

Készségfejlesztő játékok, szöveg- és képalkotás
(magyar, testnevelés, kreatív szövegalkotás,
vizuális kultúra)

Miről szól ez
a tanegység?

A színek május végén, nyár elején erősebbek, tele vannak fénnel és játékkal, dinamikával. Erre épülnek érzékszervi, mozgásos és képzeletjátékaink, valamint a szöveg- és képalkotó tevékenység, mindvégig a színekre fókuszálva.

Áttekintő vázlat

2.1 Szín-játékok

2.1a Színmozgás

Színkereső

Szürke farkas (színcápváltozat)

Szín-házás fogó

2.1b Színnyelv

Milyen színt visz a kis hajó?

Színes párbeszéd

Színsoroló

2.2 Színműhely

Színes ujjak

Krétakirálylány

Képalkotás – műhelymunka

Előkészületek

A szabadtéri és nyelvi játékokat azonos helyszínrre is tervezhetjük, ha megoldható, hogy az udvaron vagy a parkban telepedjünk le a beszélgetéshez, olvasáshoz, nyelvi játékokhoz.

Az ujjfestést és aszfalrajzot is szervezhetjük az udvaron, egymáshoz közel. Készítsünk elő hozzá annyi eszközt, hogy választható legyen mindkét tevékenység! Az ujjfestéshez gondoskodjunk munkaruháról, munkakötényről, amelyet összekenehetnek festékekkel a gyerekek! (Jelezzük előre a szülőknél a masztos tevékenységet!)

2. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Lackfi János: Színezős

Miklya Zsolt: Színrejtő

Balázs Imre József:

Nyári rajz

Gimesi Dóra:

Krétakirálylány (részlet)

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Füzet, íróeszköz

Szürke sapka

Rajzlap, ujjfesték,

mosdótál/vödör, munka-

kötény/ruha

Színes aszfaltréta

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

2.1 Szín-játékok

2.1a Színmozgás

Bevezetésként játsszunk színekkel kapcsolatos érzékszervi és mozgásos játékokat!

Színkereső

Kiválasztunk egy „tarka” játékterepet a szabadban, de játszhatjuk a teremben is. Egyszerű színek neveit mondjuk véletlenszerűn változtatva a gyerekeknek (hatos színek színei, fekete, fehér, szürke, barna). A színnevet hallva mindenki megérint valahol egy tárgyat, növényt a játéktéren, amelyen az adott szín látható. (Lehetőleg a szín helyén, de ha magasban van, akkor a szín alatt.)

A játék fokozatai:

- bárki és bármi (a gyerekeken lévő ruha is) megérinthető,
- egy dolgot csak egy gyerek érinthet meg,
- a gyerekeken lévő ruhák nem érinthetők meg,
- aki színhely nélkül marad, kiesik a játékból.

Szürke farkas (színcápaváltozat)

Kijelöljük a játékterületet, amelynek két szélén egy-egy vonalat húzunk. A vonalak közé áll a fogó, a „szürke farkas”, fején egy szürke sapkával. A „színesek” az egyik vonal mögött tartózkodnak. A farkas egy színt kiált (erre a színre fáj a foga), mire azok, akiknek a ruháján látható a szín, átszaladnak a túlsó vonal mögé.

A farkas közben igyekszik valakit elkapni a „színesek” közül. Akit elkapott, kiáll. A játék hasonlóan folytatódik, egy új színnel, most már valószínűleg mindkét vonal mögül lesznek átfutók. Addig játszhatunk, míg valaki egyedül marad játékban a „színesek” közül.

Szín-házaz fogó

Egyszerű házas fogó, amikor a ruhaszín a ház. Ha valaki a menekülők mögül megállva olyan színt kiált, ami a ruháján rajta van, nem lehet megfogni. Csak akkor érvényes a ház, ha jó színt mond. Olyan színt sem mondhat, amilyen a játékban már elhangzott (tehát egy szín csak egyszer lehet ház). A házban csak rövid ideig tartózkodhat, amint kiváltja valaki (ráüt a vállára), futnia kell tovább.

Játékfokozat: ruhaszín helyett virág- vagy gyümölcsnevet kell mondani, és le kell guggolni. Csak a ruha színeinek megfelelő színű virág vagy gyümölcs nevét mondhatja.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Színkereső, színfelismerő és képzeletjáték nagymozgással, majd nyelvi és versmozgással, szövegalkotással.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Érzékszervi és mozgásos játékok: színfelismerés, színfogó

Nyelvi játékok: szógyűjtés azonos színekkel; színkereső, párbeszédversolvasás; vershallgatás, képzeletjáték, szín-soroló szövegalkotás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHÉZ A FELADATHOZ?

Szürke sapka

2.1b Színnyelv

Nyelvi játékokkal folytassuk a műhelymunkát!

Milyen színt visz a kis hajó?

A *Mit visz a kis hajó?* című játék színes változata. Megkérdezzük a gyerekektől: „Milyen színt visz a kis hajó?” Aztán sorolunk három dolgot (bármit vihet): például citromot, napot, tulipánt... A gyerekeknek folytatni kell a sort olyan dolgokkal, amelyek ilyen színűek lehetnek, de a szín nevét nem mondjuk ki addig, amíg valaki el nem téveszti, vagy el nem fogynak a színes dolgok. A tévesztőnek eláruljuk a szín nevét. Majd másik színnel folytatódhat a játék.

Színes párbeszéd

Olvassák el a gyerekek önállóan [Lackfi János Színezős](#) című versét, és húzzák alá a színneveket! Majd párban készüljenek fel párbeszédre úgy, hogy egyikük mondja a színnevet (névelővel, kötőszóval együtt, lásd az aláhúzott részeket), a másik mondja a színes tárgy nevét és a hozzá kapcsolódó szavakat!

A kiscsibe sárga,
A sok szöcske zöld,
A fa kérge barna,
Fekete a föld.

Narancs a Nap este,
A hold színezüst,
Rózsaszín a szegfű,
És szürke a füst.

Fehérek a felhők,
Néha feketék,
Lila, kék vagy bordó
A tenger, az ég.

Pirosan világít
Földben a retek,
De csak akkor látszik,
Hogyha kiszeded.

Hallgassuk meg néhány vállalkozó páros színes párbeszédét!

Színsoroló

A gyerekek hunyják le a szemüket, el is takarhatják, vagy leborulhatnak a padra. Maradjanak éberek, és képzeljék el a színsoroló vers képeit! Olvassuk el lassan, tagoltan [Miklya Zsolt Színrejtő](#) című versét!

Nyissák ki a gyerekek a szemüket, és mesélik el, mit láttak! Egy gyerek csak egy szín képeiről meséljen!

Beszéljük meg, ha egy kifejezés problémás vagy félreérthető! Például mit jelent piros vérben ébredni? Amikor a nap felkel, vérvörös. A nappal együtt ébredni: piros vérben ébredni.

Alkossunk saját színsorolót, amely hasonlóan kezdődik, és a színek nevével folytatódik, de a továbbiakat a gyerekek fűzik hozzá (rímekre nem kell törekedni)!

Narancs színnel álmodtam...

Piros...

Bíbor...

Lila...

Kék...

Zöld...

Sárga...

Közös szövegalkotás után önállóan vagy párban is alkothatnak a gyerekek színsorolót írásban. Az írott változat lehet rímes-ritmikus vagy csak ritmikus vers, és lehet meseszerű próza is.

Vedd figyelembe!

Biztosan lesz, aki észreveszi, hogy ezek a szivárvány színei. Erősítsük meg, hogy így van, és megmutathatjuk a színeket a színekörön is.

2.2 Színműhely

Év közben sokat rajzoltunk, festettünk, kollázsképeket is készítettünk, ezek már ismert technikák. Most két olyan képalkotó technika kerül elő, amelyeket inkább jó időben, szabadabb körülmények között végezhetünk, iskolai keretek között nehezebb megszervezni. De azért semmi sem lehetetlen.

Színes ujjak

Olvassák el a gyerekek [Balázs Imre József Nyári rajz](#) című versét, és figyeljék meg, milyen módon készül a kép! Mire van szükség ehhez? Mire szolgál a munkakötevény? Mihez kell a jökedv?

Mi került a képre? Miért van a macska is „munkaruhában”?

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Szabadtéren, illetve kötetlenebb körülmények között alkalmazható képalkotó technikák megismerése szövegeken keresztül, majd tapasztalati úton.

JEGYZETEIM

Krétakirálylány

Olvassuk el *Gimesi Dóra Krétakirálylány* című meserészletét is, és figyeljük meg, hogyan készül a rajz! Mi kell hozzá? Milyen színekre van szükség? Milyen képet rajzolt Kisémma ezekkel a különleges színekkel? Milyennek képzelitek Ezerszépségű Tilla-Lillát? Milyen mese illene hozzá? (Mesét is alkothatunk közösen, ha van hozzá kedv és idő.)

Képalkotás – műhelymunka

A gyerekek válasszanak technikát a fenti két lehetőség közül, és készítsék el a csíkos munkaruhás macska vagy Ezerszépségű Tilla-Lilla képét!

A témán lehet módosítani: készülhet tarka munkaruhás cicáról és Ezererejű Lalla-Talláról is kép.

Végül nézzük meg egymás munkáit, és meséljük a képekről!

Vedd figyelembe!

Balázs Imre József *Nyári rajz* című verse Weöres Sándor *A tündér* című versének időmértékes ritmusára íródott, illetve annak variációja (fél hexameter sorokból áll). Érdekes ritmizálva is felolvasni.

Ujjal festek a lapra, -- - U U - <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Nincs ecset, és Anya hagyja. - U U - U U - <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Látszik a munkakötényen, - U U - U U --	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
S látszik a kedvem a képen. - U U - U U --	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Színes a nyári szivárvány, - U U - U U --	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Fenn ül a macska a nyárfán, - U U - U U --	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Csíkos a munkaruhája, - U U - U U - <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá
Abban mászik a fára. -- - U U - <u>U</u>	tá-ti-ti tá-ti-ti tá-tá

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers, mese olvasása, értelmezése, beszélgetés (mesealkotás)
Képalkotás választható technikával: ujjfestés, aszfalrajz
Bemutató, beszélgetés

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Rajzlap, ujjfesték, mosdótál/vödör, munkakötény/ruha
Színes aszfaltkréta

3.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Fodor Ákos:
Szöszimöszi meg a Nap
Harcos Bálint: *Szofi lufija*
Szabó Lőrinc: *Arany nap*
Fecske Csaba:
Aranyat rejt a nyár
Nap és pajzs – Zsoltárok
84,6–12
Tarbay Ede:
Ez már a nyár!
Nemes Nagy Ágnes:
Égi fagylyalt

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor,
hangfal

Papírtányér, átlátszó
fehér papír (pausz-,
selyem- vagy sütőpapír),
színes papír, préselt vi-
rágyszirmok, levelek, olló,
ragasztó, fonal
Felfújt lufik (legyen
köztük sárga)
(Héliummal töltött lufik,
legalább egy sárga)
Pénz a fagyizásra

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

Napműhely

*Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó
és mozgásos játékok, képalkotással, sétával,
fagyizással, hittartalommal
(magyar, ének-zene, testnevelés,
vizuális kultúra, hittan)*

A napsütés ereje a nyár legelemibb tapasztalata, hiszen a nyári napforduló idején süt legtöbb ideig és legerősebben a nap. A napsütésnek aztán számos következménye van a Földön, innen táplálkozik a földi élet, ez hozza mozgásba a vizek körforgását is. A napsütés tehát aranyat ér. Arról sem feledkezhetünk meg, hogy az ajándékozó az Isten, aki olyan, mint a nap.

Áttekintő vázlat

3.1 Napsütőben

Süssünk, süssünk valamit
Szöszimöszi meg a Nap
Napcsapda – napkép

3.2 Lufis nap

Lufimese
Lufis játékok

3.3 A nyár kincsei

Arany nap
Nyárnyomok
Felhőfagyi

1. A napképhez szerezzünk be papírtányérokat és átlátszó fehér papírt (legjobb a pausz). A kép mintáit készíthetjük színes papírformákból, ehhez legjobb az átlátszó színes selyempapír. Ha virágyszirmokkal, levelekkel szeretnénk dolgozni, azt érdemes már napokkal korábban lepréselni.

2. A lufival való játék nagy élmény a gyerekeknek, így érdemes bevetni. Szerezzünk be annyit, hogy minden gyereknek jusson egy levegővel felfújt lufi! (A lufikat fújjuk fel a foglalkozás előtt!) Néhány héliummal töltött lufit is érdemes beszerezni, amit el tudunk majd engedni az udvaron. Mindkét készletben feltétlenül legyen sárga színű!

3. Tanév végén általában el szoktuk vinni a gyerekeket egyszer fagyizni. Szervezzük meg ezt egy felhő(fagyi)néző séta keretében! Ehhez pénzről kell gondoskodni (legegyszerűbb az osztálypénzből megajándékozni a gyerekeket).

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

3.1 Napsütőben

Süssünk, süssünk valamit

Menjünk ki az udvarra, és játsszunk rétestekerő, rétes sütő játékot! Kézfogással sorba áll mindenki, és a sor elején álló vezetésével az alábbi dalt énekelve a sor csiga alakúvá tekeredik össze. (Kottával együtt elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Süssünk, süssünk valamit,
azt is megmondom, hogy mit:
Lisztből legyen kerek,
tölteléke jó édes.
Sodorva, tekerve,
túróval bélelve,
csigabiga rétes,
kóstoltam, jó édes.

Szöszimöszi meg a Nap

Ha kijátszottuk magunkat, és jól kimelegedtünk, álljunk a „napsütőbe”, fordítsuk arcunk a nap felé, behunyt szemmel (nehogy belenézzünk a napba)! Mit látunk a szemhéjunkon át is?

Olvassuk fel a gyerekeknek, és tanuljuk meg [Fodor Ákos Szöszimöszi meg a Nap](#) című versét! Ki lehet Szöszimöszi? (Egy szösi kislány.)

A vers ritmikája hasonlít az előbbi játékdalhoz. Mondogassuk ritmizálva, akár dallamot is kitalálhatunk hozzá.

Ki az ott?	□ □	ti-ti-tá
Mi az ott?	□ □	ti-ti-tá
Szem káprázik, hunyorog:	□ □ □ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
olvadt arany a csukott	□ □ □ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
szemhéjon is becsurog,	□ □ □ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
úgy ragyog!	□ □	ti-ti-tá
De mi ragyog?!	□ □ □	ti-ti-ti-ti
Szöszimöszi áll, és	□ □ □ □	ti-ti-ti-ti tá-tá
süti a Napot!	□ □ □ □	ti-ti-ti-ti tá

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Próbáljuk ki a sütés, napsütés, napsütő, napsütés, napsugarakkal átsütött kép játékos tevékenységeit.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Énekes, mozgásos játék
Napszemle, behunyt szemmel
Verstanulás, ritmikus versmondás
Napcsapda, napkép készítése papírtányérkerettel

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Papírtányér, átlátszó fehér papír (pausz-, selyem- vagy sütőpapír), színes papír, préselt vi-rágszirmok, levelek, olló, ragasztó, fonal

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Lufis kalandok átélése mesén és mozgásos játékokon keresztül.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Mesehallgatás, beszélgetés

Mozgásos, ügyességi játékok felfújó lufikkal (Héliummal töltött lufik szélnek eresztése)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Felfújó lufik (legyen köztük sárga)
(Héliumos lufik, legalább egy sárga)

Napcsapda – napkép

Játékból süthetjük a napot, és csapdába is ejthetjük.

Készítsünk napfogó képet papírtányér, színes papír és/vagy virágszirmok segítségével:

1. A papírtányér közepét kivágjuk, így elkészül a kerek kép kerete.
2. A kerek nyílást fedjük be átlátszó fehér papírral (pausz-, selyem- vagy sütőpapír)!
3. Az átlátszó papírra ragasszunk színes papírból kivágott formákat vagy préselt virágszirmokat, leveleket! Ezt lefedhetjük egy újabb átlátszó papírral, hogy védje, tartsa a szirmokat.
4. A keretet is színezhetjük filccel vagy papírragasztással.
5. A keret tetejét lyukasszuk ki, és fűzzünk bele fonalat, hogy fel tudjuk akasztani!
6. Akasszuk a napcsapdát olyan helyre (pl. ablakra), ahol átsüti a Nap!

(Ötletadó képeket, angol nyelvű leírást találunk a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

3.2 Lufis nap

Lufimese

Szöszimöszi akár Szofi is lehet, a cserfes és virgonc kislány, akivel mindig történik valami. Például találkozik egy lufival, aki önálló életre kel. Hogyan? Majd kiderül. Hallgassátok meg [Harcos Bálint Szofi lufija](#) című meséjét!

Olvassuk fel a mesét a gyerekeknek, akik előbb kuckóznak be a mesehallgatáshoz! Jó, ha a mesekuckót kint a szabadban tudjuk kialakítani.

Mesehallgatás után beszéljünk!

Hogy jutott Szofi a sárga lufihoz? Hova akart vele menni? Hova akart menni a lufi? Kivel talákoztak útközben? Mi történt? Miért furcsák, viccesek a találkozások? Mi történt végül a lufival?

Lufis játékok

Játsszunk lufis játékokat a lufira jellemző mozgásokkal, lufipróbával!

- **Pattintó:** Kis körökben pattintsanak egymásnak felfújó lufit a gyerekek! Melyik csapat bírja tovább levegőben tartani a lufit?
- **Pattogtató:** Lufit kézzel pattogtatva haladjanak végig akadálypályán a gyerekek (pl. szlalom székek körül)!
- **Lábprés:** Lufival a lábuk között menjenek végig egy kijelölt távon vagy akadálypályán! Kézzel nem nyúlhatnak a lufihoz, ami nem eshet le, nem pukkanhat ki.

JEGYZETEIM

- **Százlábú sorverseny:** Egy csapat tagjai egymás mögött felsorakoznak, és egy-egy lufit tesznek maguk közé úgy, hogy a lufit mellkasukkal az előttük álló hátához szorítják. Így kell haladniuk a célig, ügyelve arra, hogy ne szakadjon szét a százlábú, a lufi ne pukkadjon ki, ne essen le. Kézzel sem a lufihoz, sem a társakhoz nem érhetnek hozzá. Az a csapat nyer, aki több lufit juttat a célba, döntetlen esetén a gyorsaság is számít.

Variáció

Ha tudunk szerezni héliumos lufikat is, néhányat érdemes elengedni az udvaron. Feltétlenül legyen köztük sárga is! Ha különböző színű léggömböket engedünk fel, izgulhatunk, melyik jut legmagasabbra.

3.3 A nyár kincsei

Arany nap

A nappal beszélgetni is lehet. Legalábbis ez derül ki *Szabó Lőrinc Arany nap* című verséből. Olvassák el a gyerekek a verset párban, és keressék meg, mikor ki beszél! Vajon ki beszélgethet a nappal?

Osszák ki a párok maguk között a szerepeket, és készüljenek fel a vers párbeszéd-olvasására!

Majd hallgassuk meg néhány vállalkozó pár felolvasását!

Beszéljük meg, min dolgozik a nap! Milyen jelei vannak a munkájának? Mi mindent köszönhetünk neki? Mit jelent(ett) az embereknek a szén? Tudjátok-e, hogyan keletkezett?

Vedd figyelembe!

Beszélhetünk arról a gyerekeknek, hogy Szabó Lőrinc a verset a múlt század első felében írta, amikor a szén volt az egyik legfontosabb energiaforrás: fűtöttek vele otthon, gőzgépet, mozdonyt hajtott, és a villanyáramot is széntüzelésű erőművekben termelték. Mára kiderült, hogy ez eléggé környezetszennyező, ezért igyekeznek kiváltani a széntüzélést mással. De a szén még mindig fontos energiaforrás.

És bizony a nap rejtette a szenet a föld alá: sokmillió évvel ezelőtt mocsaras területeken iszapba süllyedtek az erdők, és ott, a föld mélyében az elhalt növényekből képződött a szén. A növényeket viszont a nap táplálta, tehát a szén is a nap munkájának köszönhető.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A nap és a nyár kincsei mind Isten ajándéka, tőle fogadhatjuk meg a felhőket és a fagyit is.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Versolvasás párbeszéd-
sen, beszélgetés
Nyomkereső szöveg-
olvasás (vers, próza),
értékelő beszélgetés
Igei párhuzam, hasonlat
megismerése
Vers olvasása, képek
értelmezése
Séta, felhők megfigye-
lése
Fagyizás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK

EHHEZ A FELADATHOZ?
Pénz a fagyizásra

Nyárnyomok

A nyár nyomai sok mindenben felfedezhetők már május végén, június elején is. Gyűjtsünk ilyen nyomokat: miben fedezhetjük fel a nyarat magunk körül, ha jól figyelünk? Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd olvassuk el [Fecske Csaba Aranyat rejt a nyár](#) című versét, és keressünk ebben is nyárnyomokat! Mit jelenthet az „arany” a versben? Mi minden válhat arannyá (kincscsé) a nyár során?

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy az ajándékozó maga az Isten! A napot, a nap erejét is neki köszönhetjük. Olvassuk el a 84. zsoltár igeverseit ([Nap és pajzs – Zsoltárok 84,6–12](#))! Miért hasonlíthatjuk Isten erejét a naphoz?

Olvassák el a gyerekek kis csoportokban [Tarbay Ede Ez már a nyár!](#) című írását, és tartsanak nyárnyomozást! Keressék meg, mi minden készül, mit jelent számunkra a nyár! Értékeljék is a kincseket: számukra mi a legfontosabb, legértékesebb, és miért?

Majd számoljanak be róla a többieknek, mire jutottak!

Felhőfagyi

Felhőkkel is találkozunk a nyáron, sokszor nagyon várjuk már, mikor esik.

Olvassuk el [Nemes Nagy Ágnes Égi fagylalt](#) című versét, és figyeljük meg, mihez hasonlítja a költő a felhőket, és miért!

Mi a véleményetek a versről? Találó ez a kép? Tényleg olyanok a felhők, mint a tejszínhab? Győződjünk meg róla!

Menjünk egy felhőnéző sétára a környéken! Telepedjünk le egy helyen, akár le is feküdhetünk a gyepre, és nézzük, figyeljük a felhők alakját, formáját! Mondjuk el, melyik mihez hasonlít!

Majd sétáljunk el egy cukrászdához, és jöhet a fagyipróba tejszínhabbal! Vajon a fagyigömböknek és a tejszínhabnak lesz ideje elcsöppenni?

Hangműhely

Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó és hangképző játékok, hangszerkészítéssel (magyar, ének-zene, technika)

Miről szól ez a tanegység?

Tavasszal, nyáron a természet feléled, és megtelik állathangokkal. Hangok töltik be a vidéket, az udvarokat, a házakat. Hangműhelyünkben először felidézzük a nyár zenélő állathangjait versszövegek, dalok, zene, természetfilm és hangutánzás segítségével, majd egyszerű hangszereket készítünk, amelyek hangképzésükkel a természet hangjait utánozzák és idézik meg, és zenei hangként érzékeljük őket.

Áttekintő vázlat

4.1 Nyárhangok – zenél a természet

Gazdagok vagyunk – hangkompozíció

Tücsökműzene

4.2 Hangszerkészítő műhely

Kaparóbotok

Csörgő műanyag doboz

Zörgő papírhenger

Recsegő gyufásskatulya

Pengő dobozhárfa

Előkészületek

A hangszerkészítéshez ajánlott hangszerek csak irányadó ötletek, a műhelymunkába más hangszerek készítését is bevonhatjuk, lehetőségeink és tapasztalatunk szerint. Kísérletező kedvvel a leírások és az ajánlott források ábrái, képei alapján ki tudjuk próbálni a hangszerkészítést és a hanghatást is, ami alapján munkadarabokat választhatunk.

Készítsük elő a választott hangszerek anyagait, eszközeit kellő számban és mennyiségben! Hangszerenként érdemes egy-egy munkaasztalt előkészíteni, kipróbálható mintadarabokkal.

4. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Markó Béla:

Gazdagok vagyunk mi

Gryllus Vilmos:

Kis tücsök

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor, hangfal

Anyagok, eszközök a hangszerkészítéshez: faág/bot, fanyél, falap, fűrész, fareszelő, kisebb műanyag dobozok, termények, gyöngy, papírhenger, karton vagy parafa dugó, olló, ragasztószalag, termények, ásványok, gyufásskatulya, dörzspapír, olló, ragasztó, kisebb papír- vagy műanyag doboz, befőttesgumi

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

4.1 Nyárhangok – zenél a természet

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A nyár zenélő állat-hangjainak felidézése szövegek, dalok, zene és hangutánzás segítségével.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, értelmezése
Hanggyűjtés, hangutánzás, hangkompozíció alkotása
Beszélgetés, videón tücsök hangjának, hangképzésének megfigyelése
Dalfelvétel hallgatása, éneklése
Cimbalomzene hallgatása, hangképzés megfigyelése

Gazdagok vagyunk – hangkompozíció

Markó Béla verse már a címével azt állítja, hogy *Gazdagok vagyunk mi*. Vajon miért? És ki mondja ezt? Kinek a nevében beszél?

Olvassuk fel a verset a gyerekeknek, és tegyük fel a következő kérdéseket!

Ki beszél a versben? (Gyerek? Felnőtt?) Kinek a nevében beszél? (Valószínűleg a család nevében.)

Miben áll a gazdagságuk? Mi mindenük van? Hogy lehet ezekkel tele a pince, a padlás és valószínűleg az egész ház? (A hangok betöltik a házat.)

Próbáljuk ki!

A gyerekek kis csoportokban olvassák el a verset, és gyűjtsék ki belőle az állat-hangokat! Majd alakítsanak állatkórust, amely hangutánzással megszólaltatja ezeket a hangokat! Figyeljenek arra is, melyik hangból mennyi van, és milyen lehet a hangereje az adott hangnak!

A csoportok alkossanak a hangokból hangkompozíciót, hangverset! Megszólalhatnak a hangok a versben szereplő sorrendben, de egymás mellett, több szólamban is. A végén kössék el a hangok „zsákját”, csak a tücsökhang „guruljon szét”!

Végül a vállalkozó csoportok mutassák be egymás után a hangverseiket!

TücsökHzene

Ki az, aki hallott már tücsökzenét? Mikor? Hol? Beszéljenek róla a gyerekek! Majd folytassuk a tücsök bemutatásával!

Rétek, legelők, kertek felől májustól nyár közepéig hallhatjuk a tücsökzenét egész nap. Igazából napnyugta után, este lesz feltűnő, aki nyitott ablaknál alszik, éjszaka is hallja. Ciripelésükkel a hím tücsök a nőstényeket csalogatják magukhoz. Ha megjelenik a szívük választottja, énekük lágyabb hangra vált. Ha egy vetélytárs hím tücsök jelenik meg, harciasabb hangokat bocsátanak ki. S hogy mivel adják ki ezt a hangot? Szárnyaikkal: két szárnyukat egymáshoz dörzsölik.

Hallgassuk meg egy tücsök ciripelését, és figyeljük meg, hogyan adja ki a hangot! Majd figyeljük meg ugyanezt a hangot lassítva is! Mihez hasonlít? (A felvétel elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Nem véletlenül használjuk azt a kifejezést, hogy *tücsökHzene*. Hiszen a tücsökhang olyan, mintha hangszer szólna. Zenélő tücsökről szól **Gryllus Vilmos** *Kis tücsök* című dala is. Hallgassuk meg a dalt (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán), majd nyissuk ki a szöveggyűjteményt a dalszövegnél, és az ismétlésnél énekeljük együtt az előadóval!

Minek nevezi a szerző a tücsök hangszerét? Hogyan, mivel képi a cimbalom a hangot? (A zenész két verővel a fekvő húrokat ütögeti – így „pengenek dallamok”). Hallgassunk bele a cimbalomzenébe is, az ajánlott felvételen Lisztes Jenő és Unger Balázs cimbalomművészek virtuóz játékát csodálhatjuk meg (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). Figyeljük meg jól a zenészek játékát, kézmozgását és a pengő dallamokat!

4.2 Hangszerkészítő műhely

Készítsünk a gyerekekkel egyszerű hangszereket, különböző hanghatásokkal! Most főleg olyanokat ajánlunk, amelyek valami módon emlékeztetnek a tücsök hangképzésére. (Források és további hangszerötleteket tartalmazó anyagok elérhetők a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.) A hangszereket próbálgassuk, figyeljük meg a különböző hangszíneket, hangmagasságokat, majd állítsunk össze belőlük hangkompozíciót! A gyerekek mindezt csoportmunkában is végezhetik.

Kaparóbotok

Kb. 30 cm hosszú faágba, farúdba egyenes távolságban rovátkákat mélyítünk fűrészsel, reszelővel. Egy kb. 10-20 cm hosszú fanyelet, lapátkát (spatulát) húzogatunk a rovátkákon, így kaparó hangot kapunk.

Csörgő műanyag doboz

Műanyag kindertojást vagy gyógyszeres dobozt megtöltünk rizszel, gyönggyel vagy mákszemekkel. Rázva különböző hangszínű súrló hangot hallat.

Zörgő papírhenger

Toalettpapír vagy fóliahenger gurigáját lezárjuk egyik végén kartonkorong ráragasztásával vagy parafa dugóval. A hengerbe valamilyen terményt vagy sót, apró kavicsot töltünk (egy hengerbe csak egyfélét). Lezárjuk a másik végét is, az előzőhöz hasonló módon. Rázva különböző hangszínű zörgő, súrló hangot hallhatunk.

Recsegő gyufásskatulya

Két gyufásskatulya lapos oldalára egy-egy téglalap alakú dörzspapírt ragasztunk. A dörzspapíros felület összedörzsölve recsegő hangot adnak. Különböző erősségű dörzspapírokkal a hangszínen tudunk változtatni.

Pengő dobozhárfa

Nyitott tetejű papírdobozra vagy műanyag dobozra egymás mellé 1-2 cm távolságra befőttesgumikat húzunk, ezek lesznek a húrok. Ujjunkkal pengetjük a húrokat, amelyek különböző magasságú hangokon szólnak. A dobozhárfán egyszerű, dallamos hangritmust játszhatunk.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Hangszerkészítéssel és hangképzéssel zenei hangok, zenei hangzás megidézése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Egyszerű hangszerek készítése
Hangpróba, hangmegfigyelés
Hangkompozíció összeállítás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Anyagok, eszközök a hangszerkészítéshez:
faág/bot, fanyél, falap, fűrész, fareszelő, kisebb műanyag dobozok, termények, gyöngy, papírhenger, karton vagy parafa dugó, olló, ragasztószalag, termények, ásványok, gyufásskatulya, dörzspapír, olló, ragasztó, kisebb papír- vagy műanyag doboz, befőttesgumi

5. tanegység

Gyümölcs- és zöldségműhely

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Bartos Erika:
Gyümölcshét
Bartos Erika: *Alma*
Sebők Éva: *Gyümölcs*
Birtalan Ferenc: *Piacon*
Gyárfás Endre:
Ábrándozunk
Gyárfás Endre: *Bújócska*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Szöveggyűjtemény

 Füzet/írólap,
íróeszköz

 Internet, projektor,
hangfal

Írólap, rajzeszköz
Négy-öt fajta alma, kés,
tányér
Papírzacskó, színes
papír, olló, ragasztó
Gyümölcsök, kések,
tálak, citrom, méz vagy
cukor
Salátának való zöldsé-
gek, só, olaj, joghurt
Könnyen faragható
zöldségek
Kések, hámozók, tálak,
alátétlapok
(Kosár, betűkészlet)
Krepp-papír (piros,
ciklámen)

ÉVFOLYAM

1-2. osztály

*Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó játékok,
salátakészítéssel, zöldségszobrászattal
(magyar, ének-zene, dráma, kreatív szövegalkotás,
technika, vizuális kultúra, testnevelés)*

Nyáron bőven terem gyümölcs és zöldség, ezért alapélmény a velük való találkozás. Érzékeljük most ezeket dalban, versben és mesében, játékokban, képzeletben és az ízelt valóságban is!

Áttekintő vázlat

5.1 Gyümölcssoroló

Gyümölcshét
Almakóstoló
Mindentermő gyümölcsfa
Papírzacskó-gyümölcsfa
Gyümölcsfogó
Gyümölcssaláta

5.2 Zöldségahalom

Piacon
Mi készülhet zöldségekből?
Mi van a kosárban?

5.3 Kertek

Mi jut róla eszedbe?
Ábrándos kert étlapja
Eperbújócska

Nagyobb előkészítést a salátakészítés, zöldségszobrászat igényel, amelyhez megfelelő minőségű és mennyiségű, változatos alapanyagot érdemes beszerezni, a szülők bevonásával. Az eszközkészlet összegyűjtésében is a szülők segíthetnek: kést, hámozót, tálat, daraboláshoz alátétlapot otthonról hozhatnak, küldhetnek.

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

5.1 Gyümölcssoroló

Gyümölcsshét

Nézzünk meg egy animációs kisfilmet, amely [Bartos Erika Napok](#) és [Gyümölcsshét](#) című verseiből készült, és amelyen a Karaván együttes dalfeldolgozását hallhatjuk! A gyümölcs- és napsoroló dal annyiszor ismétlődik, hogy második-harmadik alkalomtól már együtt énekelhetjük az előadóval.

Ezután kérjük meg a gyerekeket, hogy rajzolják le a dalban szereplő gyümölcsök közül azt, amit legjobban szeretnek, vagy amit szívesen megkóstolnának (csak egyet lehet választani)!

Majd olvassuk vagy mondjuk el a verset (esetleg énekeljük a dalt), és közben minden sornál emeljék fel a gyerekek azt a rajzot, amely a soron következő gyümölcsöt ábrázolja!

Nálunk melyik gyümölcsből lett a legtöbb?

Vedd figyelembel!

Bartos Erika *Napok* című verse szerepel a januári első téma *Tegnap, ma, holnap* című tanegységében (5-1/4), illetve a téli szöveggyűjtemény 86. oldalán.

Almakóstoló

Milyen eredményt ért el az alma az előbbi gyümölcsrangsorban?

Milyen almát szerettek legjobban? Milyen az igazán szép, kívánatos alma?

Olvassuk el [Bartos Erika Alma](#) című versét, és gyűjtsük ki a versbéli alma tulajdonságait! Miben egyezik a gyerekek által elmondott almaképpel? Miben különbözik? Mit jelent az alma számára a nap? Mitől lesz igazán édes az alma? És amelyik savanyú? Ki szereti a savanykás almát? Melyik almából készül a legjobb almás pite? (A savanyú almát a sütiben lehet édesíteni, a savanykás és édes íz együtt nagyon finom.)

Ne csak a versben ízlelgessük az almát! Vágjunk fel négy-öt különböző fajta almát gerezdekre, és tartsunk almakóstolót! (Előbb válassza ki mindenki a legkívánatosabb gerezdet! Majd válasszon a maradékból egy másfajta gerezdet is, és hasonlítsa össze az ízeket!)

Mindentermő gyümölcsfa

Olvassuk el [Sebők Éva Gyümölcs](#) című meséjét, majd a gyerekek keressék ki a különböző gyümölcsök jellemzőit! Beszéljük meg, hogyan mutatja be az író a különböző gyümölcsöket! Kinek a szemén, orrán és száján keresztül láthatjuk, szagolhatjuk és ízlelhetjük így a sokféle gyümölcsöt?

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Gyümölcsök érzékelése dalban, szövegben, játékban, képzeletben és az ízelet valóságban.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Versfilm megtekintése, daltanulás
Gyümölcsrajzolás, versolvasás képekkel
Vers olvasása, értelmezése
Almakóstoló, ízvizsgálat
Mese olvasása, értelmezése
Mimes-mozgásos játék
Szóbeli szövegalkotás
Papírplasztika készítése, térrendezés
Házaspogó gyümölcsnevekkel
Gyümölcssaláta készítése, ízesítés, ízkombinációk

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Írólap, rajzeszköz
Négy-öt fajta alma, kés, tányér
Papírzacskó, színes papír, olló, ragasztó
Gyümölcsök, kések, tálak, citrom, méz vagy cukor

JEGYZETEIM

Minden gyerek válassza ki gondolatban a kedvenc gyümölcsét! Egy-egy vállalkozó álljon ki az osztály elé, és játssza el mozdulatokkal, mimikával, ahogy éppen a kedvenc gyümölcsét eszi! A többiek találják ki, mi lehet az!

Miért gondolta azt Gyuszi, hogy a sokféle gyümölcs egy fán is megteremhet? Mitől volt mesebeli ez a gyümölcsfa („amilyen sehol sem létezik”)? Alkossuk meg együtt, közösen a mindentermő gyümölcsfa meséjét vagy eredetmondáját!

Papírzacskó-gyümölcsfa

Gyuszi rajzolta a gyümölcsfát, mi készítsünk térbeli gyümölcsfát papírzacskóból! Választhatnak a gyerekek, hogy valóságos gyümölcsfa (almafa, körtefa, szilva stb.) vagy mesebeli gyümölcsfa modelljét készítik el, ami sokféle gyümölcsöt terem.

Az ötletadó weboldalon almafát látunk, és már a képről is könnyen leolvashatjuk a zacskófa készítési módját. Egy hasonló weboldalon képekkel illusztrálva találjuk az elkészítés lépéseit (mindkettő elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

Színes papírból vágják ki a gyerekek a gyümölcsöket, és ragasszák a faágakra! Gyümölcsfaikkal teleültethetnek egy kertet, így megvalósítva Gyuszi álmát.

Gyümölcsfogó

Játszhatunk házas fogót, amikor gyümölcsnév a ház. Ha valakit kerget a fogó, és a menekülő megállva gyümölcsnevet kiált, nem lehet megfogni. Csak akkor érvényes a ház, ha olyan gyümölcsnevet mond, amilyen még nem hangzott el. Ezzel együtt a karjait kitarja vagy felemeli, mintha fa lenne. Ha a gyümölcs bokron vagy földön terem, akkor le kell guggolnia. A házban csak rövid ideig tartózkodhat, amint valaki megérinti a karját vagy a vállát („szed a gyümölcsből”), futnia kell tovább.

Gyümölcssaláta

Gyümölcssalátát inkább télen szoktunk készíteni, például a karácsonyi vacsorához. Pedig nyáron van bőven gyümölcs, amiből válogathatunk. A gyerekekkel is készíthetünk, akár technikaórán, akár napköziben vagy táborban. Ne ömlesztve, mindenféle gyümölcsöt zsúfoljunk a salátába, hanem néhány gyümölcs kombinációját próbáljuk ki, citromlével, esetleg cukorral, mézzel ízesítve (a kellően érett, édes gyümölcsöket nem feltétlenül kell édesíteni)! Vajon milyen ízek, ízkapcsolatok keletkeznek így? Például:

- sárgadinnye – őszibarack – ribizli/szeder,
- körte – őszibarack – szőlő,
- alma – körte – dió,
- eper – szőlő – körte – kiwi.

Az összekevert gyümölcsöt érdemes néhány órán át állni hagyni, ha van rá mód, hűtőbe tenni.

5.2 Zöldséghalom

Piacon

Kérdezzük meg a gyerekektől, jártak-e már piacon? Kivel? Mit szoktak a piacon vásárolni? (Most elsősorban élelmiszerpiacra gondolunk, ebbe az irányba tereljük a gyerekek gondolatait is!)

Vásároltak-e egyedül? Megfigyelték-e, a felnőttek hogyan vásárolnak: mit tesznek, mit mondanak?

Játsszanak el a gyerekek párban vagy kis csoportokban egy-egy piaci vásárlásjelenetet! A vállalkozók adják elő egymásnak a jeleneteket!

Olvassuk el [Birtalan Ferenc Piacon](#) című versét párbeszédesen! Miért érdekes (vicces) ez a párbeszéd? Miben más, mint a mi vásárlásaink szoktak lenni?

Mit jelentenek ezek a kifejezések: *kofaasszony, potyadék, áldja-vigye?*

Mit jelenthet az, hogy *legyen hét?* (Hiányos mondat, illetve szókapcsolat, kiegészítve lehet „hét száz” vagy „hét száz forint”, de jelenthet „hét eurót” vagy mesebeli „hét pénzt” is.)

Mire utal az utolsó sor?

Olvassák el a gyerekek párban a verset, majd játsszák el a párbeszédet mozgással együtt vagy hangjátékként!

Mi készülhet zöldségekből?

A *Piacon* című versben vásárolt valaki egy halom répát. Vajon mit készíthet belőle?

Milyen zöldségeket vásárolhatunk még a piacon? Mit lehet készíteni a zöldségekből? Mi a kedvenc zöldséges ételek?

Készítsünk zöldségsalátát, amelybe többféle zöldségfélét belevagdalthatunk, és sóval, olívaolajjal, joghurttal keverjük össze! Majd tegyük be a hűtőbe, hadd álljon kicsit, mielőtt megkóstoljuk!

Készíthetünk a zöldségekből mást is. Vegyünk elő egy halom répát, retket, krumpelit, uborkát, karfiolt, kelbimbót stb. – csupa könnyen és jól faragható zöldséget! Készítsenek ezekből a gyerekek állatfigurákat, egyéb alakokat, szobrokat, ami a formákról eszükbe jut. Rendezzünk be a zöldségszobrokból egy kis kiállítást! (Ötletadó képanyag elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Végül kóstoljuk meg a salátát, amiben remélhetőleg összeértek már az ízek!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Zöldségek érzékelése szövegben, játékban, képzeletben és az ízlett valóságban.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés
Dramajáték: piaci jelenetek
Vers párbeszédes olvasása, értelmezése, dramatikusan előadása
Zöldségsaláta készítése
Állatalakok készítése zöldségekből
Szókincsbővítő játék: szógyűjtés egy-egy kezdetűvel

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Salátának való zöldségek, só, olaj, joghurt
Könnyen faragható zöldségek
Kések, hámozók, tálak, alátétlapok
(Kosár, betűkészlet)

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Hozzuk további játékba a kert zöldségeit, gyümölcsseit.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Asszociációs szőlánc
Versek olvasása, értelmezése
Szövegtranszformáció:
étlapkészítés
Mimes-mozgásos játék
Eperbújócska: papírgalacsin keresése – csapatverseny

ÍRÓLAP

Krepp-papír (piros, ciklámen)

Mi van a kosárban?

Szókincsbővítő játék, amikor a játékosoknak az ábécé egy megadott betűjével kell gyümölcs- és/vagy zöldségneveket sorolni. Láncszerűen, sorban halad a névsorolás, mindenki egy-egy nevet mond, amíg van mit mondani. Már elhangzott név nem szerepelhet újra. A játék tétje az, hogy melyik betűvel tudjuk legtovább folytatni a sort: ez a győztes betű.

Akinél megakad a lánc, nem tudja új névvel folytatni, zálogot adhat, amit a végén vicces, játékos feladatokkal kiválthatunk. A betűket húzhatjuk egy kosárban elhelyezett, előre kiválogatott betűkészletből, így a betűválasztás is játékos, véletlenszerű.

5.3 Kertek

Mi jut róla eszedbe?

Játsszunk asszociációs szőláncot zöldség-, gyümölcs- és ételnevekkel! A játékosok körben helyezkednek el. A kezdő játékos mond egy zöldség- vagy gyümölcsnevet. Jobb oldali szomszédja mond egy ételnevet, ami a zöldség/gyümölcsnévről eszébe jut. Bal oldali szomszédja mond egy új zöldség- vagy gyümölcsnevet, amiről jobb oldali szomszédja ételnevet mond. És így tovább, hasonlóan folytatjuk, míg végig nem ért a kör.

Ábrándos kert étlapja

Olvassuk el *Gyárfás Endre Ábrándozunk* című versét, amelyben hasonló játékkal találkozunk! Ki beszél a versben? Ki szólíthat meg így valakit: „Ugye, öcskös...”? Ki lehet az az öcskös? Mi derül ki róla a versbeszéd alapján?

De hiszen ez egy étlap! – mondhatja valaki. – Egy ábrándos kertvendéglő étlapja. Még desszert is van a végén!

Játsszunk így a verssel! A hiányos sorokat alakítsuk át, és írjunk új étlapot a versből! A megszólítás is legyen barátságosabb!

Ugye, _____, (ki?)
jó lesz,
ha kertünkben
asztalodon terem
a krumpli
– _____! (mivel?)
a saláta
– _____! (mivel?)
a spenót
– _____! (mivel?)

JEGYZETEIM

a zöldhagyma

– _____! (mivel?)

a káposzta

– _____! (mivel?)

az eper meg

– _____! (mivel?)

Készülhet több különböző menü: húsos, vega, felnőtt, gyerek, diétás, ünnepi stb. A gyerekek kis csoportokban is dolgozhatnak.

Eperbújócska

Mímes-mozgásos játékkal szedjük krumplit, salátát, spenótot, zöldhagymát, káposztát, epret! Melyiket könnyű megtalálni? Melyik bújik a föld alá? Melyik bújik levelek alá?

Olvassuk el [Gyárfás Endre Bújócska](#) című versét, és fejtsük meg, mi az, ami bújócskázik? Meddig tart a bújócska?

Majd játszunk eperbújócskát két csapattal!

Az egyik csapat piros krepp-papírból gyúrjon eperméretű kis gombócokat, ezek lesznek az eprek. Számuk megegyezés szerint lehet, mondjuk, 50 darab. Majd kint az udvaron rejtsék el az epreket a fűbe, növények, levelek alá! A másik csapat feladata az, hogy meghatározott idő alatt szedjen össze minél többet az eprekből. A játékot szerepcserével (más színárnyalatú, például ciklámen színű eprekkel) ismételjük meg! Melyik csapat lesz ügyesebb?

6.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Birtalan Ferenc:

Ha-tenger

László Noémi:

Vakációs turpisságok

Berg Judit: *Lengevár*

Berg Judit: *Strand*

(részlet)

Várfalvy Emőke:

Boldogmondóka

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Ecsetek, vizesedények

Rajzlap, vízfestés eszközei

Hulahoppkarikák, úszógumik, süllyedő, úszó játéktárgyak

Vízpermetező, poharak, pingponglabdák

Kartondoboz, színes

papír, nejlon, fonál

Olló, vonalzó, rajzeszköz,

papír- és szalagragasztó

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

Vizes műhely

Készségfejlesztő, szövegfeldolgozó játékok pancsolással, fürdéssel, kirándulással, kép- és makettalkotással (magyar, vizuális kultúra, természetismeret, testnevelés, technika)

Miről szól ez a tanegység?

A nyár alapélménye a víz, a vízzel való játék, pancsolás, fröcskölés – ehhez nyújtunk bő kínálatot szövegekből, játékokból, játékos és alkotótevékenységekből. És ha már vízről van szó, a nagy víz, a tenger sem maradhat ki, akkor sem, ha csak képzeletbeli a tengerünk.

Áttekintő vázlat

6.1 Vizes napok

Vizes képek

Lengevár

Vízi játékok

Vizes játékok

Boldogmondóka

6.2 Tengerváró

Tengerélmények

Ha-tenger

Tengeri akváriumok

Előkészületek

Sokféle vizes játékot és tevékenységet soroltunk fel, hogy legyen miből választani. A kirándulás, séta, strandolás is csak lehetőség. Ám ebből a választékból megoldható az utolsó iskolai napok vizes programja, és a nyári napközi, nyári tábor programjába is beemelhetünk akár egy teljes vizes napot. A játékok, tevékenységek előkészítését is ennek megfelelően alkalmazzuk!

Berg Judit *Lengemesék*-sorozatát érdemes beszerezni (kivenni a könyvtárból), és megmutatni, ajánlani a gyerekeknek. Hátha kedvet kap valaki a nyári olvasáshoz.

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

6.1 Vizes napok

Vizes képek

Menjünk ki a szabadba, és keressünk egy napsütötte sima járdát, járófelületet! Vigyünk ki vízzel teli vizesedényeket, vastagabb ecseteket, és fessenek a gyerekek vizes ecsettel nyári rajzot! A rajzon kedvenc nyári játékokat ábrázolják, de igyekezzenek, különben „elkapja” képüket a nap!

Beszéljük meg a tapasztalatokat!

Kinek sikerült befejeznie a rajzot? Mennyi ideig látszódott a rajz?

Mit csinál a nap a vízzel, a vizes ecsetnyommal?

Miért lehetünk nyáron csuromvizesen kint a szabadban?

(A melegtől gyorsan elpárolog a víz. A pára felszáll, a sok pára fent összegyűlik, és felhő lesz belőle. A felhőből pedig eső, amit úgy várunk a nyári forróságban.)

Végül frissítsük fel egymást, fröcsköljünk egymásra vizet az edényekből!

Húzódjunk árnyékos helyre (pl. teraszra), vagy menjünk be zárt térbe (terembe, szobába)!

Olvassuk el [László Noémi Vakációs turpisságok](#) című versét, és képzeljük el a képeit, mintha vetítenénk! Az első három versszak lehet egy-egy kép, az utolsó pedig szintén három kép, a tevékenységek száma szerint (úszkálunk, mászkálunk, csúszkálunk).

A gyerekek válasszanak a vers képei közül, és fessék meg vízfestékkel! Jó, ha a rajzlapot alaposan bevizezik előtte, és megvárják, míg magába szívja a vizet. Ezen a felületen a színek jobban összefolynak, lehet játszani a színkeveréssel a lapon.

Lengevár

Sétáljunk ki egy vízpartra, és figyeljük meg a nádast, ahogy fújja a szél! Figyeljük meg a vízparti növényeket! Melyik a nád (bugája van), a gyékény (buzogánya van), a sás (alacsony, éles levelű)? Látunk-e tavirózsát? Látunk-e fűzfát?

Ha fúj a szél, figyeljük meg, mi az, ami leng! A fűzek ágaira is figyeljünk!

Majd olvassuk fel [Berg Judit Lengevár](#) című versét! Tudnak a gyerekek a záró sor kérdésére válaszolni? Ha nem, akkor találgassanak! Képzeljék el, hogy Lengevár mesebeli színhely, lakói pedig mesebeli lények, Nádtenger őrei! Mi lehet a nevük?

Választ kapunk a kérdésre, ha elolvassuk [Berg Judit Strand](#) című meserészletét! Olvassuk fel a mesét, a gyerekek pedig figyeljék meg, mit játszanak a lengegyerekek!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A víz, a vízzel való játék, pancsolás, fröcskölés, festés, vers, mese, mondókázás váljon igazi nyári élménnyé.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Ecsetrajz járdára vízzel
Beszélgetés
Versolvasás, vers képeinek megfigyelése képzeletben
Festés vízfestékkel
Séta vízpartra, növények megfigyelése
Vers, mese olvasása, értelmezése, játékleírások (könyvajánlás)
Mozgásos játékok a vízparton, vízben, illetve vízzel, pocsolyában
Mondókázás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Ecsetek, vizesedények
Rajzlap, vízfestés eszközök
Hulahoppkarikák, úszógumik, süllyedő, úszó játéktárgyak
Vízpermetező, poharak, pingponglabdák

Vegyük sorra:

- homokvárépítés,
- fürdés-fröcskölés,
- tavirózsa-futóverseny.

Amit csak lehet, próbáljunk ki ezek közül!

Tavirózsa-futóversenyt ugyan nem rendezhetünk, de karika-futóversenyt igen. Fekessünk le a homokos parton két sor hulahoppkarikát! Nem fontos szabályos sorban, lehet például cikcakk vonalban is. Fontos, hogy lépésnyi távolságra legyenek egymástól. A pályán úgy kell végigfutni, hogy minden karikába belelépjen a futó. A homokos talaj bizonytalanná teszi a léptekeket, mint a mesében a vízfelületen úszó levelek. Egyéni és sorverseny formájában is versenyezhetnek így a gyerekek.

Vedd figyelembe!

Berg Judit *Lengemeséit* ezekkel a sorokkal ajánlja a könyv fülszövege:

„Messze-messze, a Sustorgó erdő mélyén, a Locsogó-tó partján hullámszik a végtelen Nádtenger. A Nádtenger hullámai között minden tavasszal megkezdődik a munka. A vízi madarak a sűrű nád tövében építik otthonukat, ahol kikölthetik a fiókákat. Téli álmuk végeztével a békák is előbújnak az iszából, és hangos kuruttyolással köszöntik a jó időt. Vízisiklók, gőtéik siklanak a nádtövek között a vízben, rovarok ezrei próbálgatják friss szárnyaikat. De a legvidámabbak mégis a Nádtenger őrei, a lengék. [...] Egyedül a Nádtenger lakói tudják, hogy a lengék a nádas nyugalmanak őrzői, az itt élő állatok védelmezői. A lengék teste alig nagyobb, mint a pitypang bóbítája, a bőruk éppen olyan zöld, mint a nádas, hajuk pedig kócos barnán lobog a szélben. Vagyis csak a felnőttek haja barna. A csemeték fején vidám zöld hajtások ágaskodnak.”

A szerző mesesorozatának első kötete *Tavasz a Nádtengeren* címmel jelent meg. Folytatása a *Nádtengeri nyár*, innen való a *Strand* című meserészlet is. Harmadik része *Ősz a nádtengeren*, negyedik része pedig *A Nádtenger télen* címmel várja olvasóit. Nyugodtan ajánlhatjuk a gyerekeknek az egész mesesorozatot nyári olvasmányként.

Vízi játékok

További vízi játékokat ajánlunk strandra, vízpartra:

- *Vízbe ugrás*: hulahoppkarikába, úszógumiba.
- *Kincskeresés*: Kincseket (merülő tárgyakat) rejtünk a medence aljára, amit a gyerekeknek meg kell keresni.
- *Halacszkázás*: Sekély vízben kézfogással kört alkotnak a játékosok, majd a halacskát két szomszédos társa átcsúsztatja a szemben levők összefogott keze felett.
- *Hajócsata*: A gyerekek kis körben állnak, középen apró, könnyű kupakok, labdák

úsznak a vízen. Jelre mindenki egyszerre fújni kezdi a tárgyakat, cél, hogy minél távolabb kerüljenek. Az nyer, akinek a közelébe sem kerülnek a tárgyak.

- **Tűz, víz, repülő:** Az ismert játék vízparti változata. Tűznél lemerülnek a víz alá, víznél kimásznak a partra, repülőnél pedig fedezékbe bújnak a gyerekek valamelyik víz tetején lebegő eszköz alatt.

Vizes játékok

Vizes játékokhoz nem kell feltétlenül strandra, vízpartra menni. Elég hozzá a kerti csap vagy egy kiadós eső:

- **Spriccelő:** Egy-egy kis pohárba pingponglabdát teszünk, és vízpermetezőket töltünk meg vízzel. Megadott távolságból kell a vízpermetezővel a poharakat telespriccelni úgy, hogy a pohár megteljen, és a pingponglabda kipottyanjon a pohárból. Egyéni, páros és csapatverseny is lehet.
- **Pocsolyázó:** Minden gyerek szeret eső után pocsolyába lépni vagy ugrani, a felmelegedő tócsa vizében „pacsálni”. Elég egy műanyag szandi vagy gumicsizma a lábra, és már oda is engedhetjük a gyerkőcöket a pocsolyához. Ugrálhatnak a pocsolyába vagy a pocsolyán keresztül, de készülhet itt levélhíd, kavicsgát, hajóút is. Hajtogatott kis papírhajókat úsztathatnak a vízen, és lehet flottafűjás is, amikor a hajókat átfűjják a túlsó partra.

Boldogmondóka

A nagy vizezés, pocsolyázás után (vagy előtt) olvassuk el [Várfalvy Emőke Boldogmondóka](#) című versét!

Megtanulhatjuk, és mondókázhatunk vele egész nyáron: eső előtt és eső után, esőt várva és esőben. Nyári gyerekhimnuszunkká válhat. Hiszen a Bibliában is áldás kíséri az esőt, és hálaéneket vált ki az emberből:

*ZengjeteK hálaéneket az Úrnak,
énekeljeteK hárfakísérettel Istenünknek!
Ő az, aki beborítja felhőkkel az eget,
esőt bocsát a földre,
füvet sarjaszt a hegyeken.
Eledelt ad az állatoknak,
a károgó hollóknak is.
Zsoltárok 147,7–9*

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Beszélgetés és vers által felidézzük valós vagy képzeletbeli tengerélményeinket, majd dobozból akváriumot építünk.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés a tengerről: élmények, tudnivalók
Vers olvasása, értelmezése, szógyűjtés
Interaktív multimédiás feladatok: kép-név párosítás, kakukktojás, névazonosítás
Tengeri akváriummakett készítése papírdobozból (Kirándulás: ócenárium-látogatás)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Multimédiás eszköz
Kartondoboz, színes papír, nejlon, fonál
Olló, vonalzó, rajzeszköz, papír- és szalagraasztó

6.2 Tengerváró

Tengerélmények

Beszélgessünk!

Ki járt már közületek tengerparton? Ki látott élőben tengert? Meséljen róla!

Milyen tengernél jártatok? Emlékeztek-e a nevére?

Milyen élőlényeket láttatok a tengerben? Mire kellett vigyázni? (Pl. tengeri süntüskéje, medúzacsípés.)

Ki az, aki csak filmen látta a tengert vagy az óceánt? Mi ragadt meg? Mit szeretnél belőle látni?

Tudjátok-e, mi a különbség a tenger és a tó között?

A tenger és a tó is állóvíz, de a tenger sós, a legtöbb tó pedig édesvízű. (Az édesvizet meg lehet inni, a sós vizet nem, illetve csak nagyon keveset.)

Tudjátok-e, mi a különbség a tenger és az óceán között?

Az óceán is tenger, de jóval nagyobb, és világrészeket köt össze. Ezért világtegernek is nevezzük. Milyen óceánokat ismertek?

A tenger hatalmas víz, olyan nagy, hogy a parton állva nem látjuk a túlsó partot. Ezért az az érzésünk, mintha nem is lenne vége. Mintha végtelen lenne.

A tengerben és az óceánban rengeteg élőlény található. Olyan sok, hogy nem is ismerjük mindet.

Ha-tenger

Olvassuk fel a gyerekeknek [Birtalan Ferenc Ha-tenger](#) című versét!

Mennyi élőlény nyüzsög ebben a tengerben? És milyen élőlények? Hol lehet ez a tenger?

Mit jelent a neve: *Ha-tenger*? Az első mondat megadja a választ.

Ki beszél a versben? Ki mondja el tengeri gondolatait?

(A tenger képzeletbeli, a gyerek mindenféle állatot felsorol, amit ismer. Így kerülnek a tengerébe olyan élőlények, amelyek a valóságban nem élhetnek ugyanabban a tengerben.)

Gyűjtsünk állatokat ebből a tengeri országból, olyanokat, amelyek valóban léteznek! Találsz-e olyat, amelyik a valóságban nem létezik, csak a neve tengeri?

A „tengeri” nevű állatok között van egy kakukktojás. Melyik lehet az? És miért?

Keressük meg a *Tengeri vagy nem tengeri?* című tankockán (elérhető a [reftantar.hu-n](#), a szöveggyűjtemény aloldalán)! Párosítsuk a versben szereplő neveket az állatokkal!

A *Tengeri állatok neve* című tankockán a versben szereplő állatok közül láthatunk tizenkettőt (elérhető a [reftantar.hu-n](#), a szöveggyűjtemény aloldalán). Felismerik őket a gyerekek? Tudják mindnek a nevét? A képek alá írják/írjuk be a nevüket

JEGYZETEIM

úgy, ahogy a versben található! Segít, hogy a nevek ábécérendben állnak. A képeket kattintással nagyíthatjuk.

Tengeri akváriumok

A gyerek versbeszélő sokat tud a tengerről, és vágyik utána nagyon. És mit csinál? Képzletben épít magának egy tengert. Egy képzletbeli ócenáriumot (tengeri akváriumot).

Építsünk mi is képzelt tengeri akváriumot papírdobozból és színes papírokból! A doboz egyik oldalát vágjuk ki, a többi oldalát borítsuk színes papírral, és színes papírból kivágott növény- és állatformákkal népesítsük be! Az úszó állatokat a doboz tetejéről lógathatjuk be cérnaszálon. (A munkafolyamat leírása képekkel, illetve bemutatása videófilmen elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Ha kirándulunk, és van a városban ócenárium, ne hagyjuk ki, látogassuk meg! Ajánló cikket találhatunk hazánk jeles tengeri akváriumairól a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.

7.

tanegység

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Kiránduláson fáradtság-tünet a rosszkedv, nyafogás – ilyenkor frissítően hat egy csípős, csattanós vers.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vershallgatás, felelgető versmondás, ritmus- és memóriajáték

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Okostelefon (a versek elérhetők a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A VAKÁCIÓ ünnepi várakozáshoz hasonló hangulatát két tréfás szöveggel erősítsük meg.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés a nyári szünetről
Vers- és mesehallgatás, szövegek értelmezése
Projekciós játék (szóban, írásban)

Egyéb ötletek

7.1 Kirándulómondókák

Kiránduláshoz, gyalogtúrához ajánljuk [Lackfi János Kiszámoló](#) és [Varró Dániel Kirándulगतó](#) című versét (elérhetők a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). Olyan ponton érdemes „bedobni” a verseket, amikor a gyerekek elfáradtak, lankad a kedvük, esetleg nyafogni kezdenek. Tartsunk pihenőt, és vegyük elő, mondjuk, a *Kiszámolót*!

A gyerekek az első sorok után kórusban mondhatják a számokat. A számsor csalafinta módon tíz után megváltozik, már nem egyesével következnek a számok. Mutogatással (ujjakkal) segíthetünk, hogy rájöjjenek, milyen szám következik. Ha már legalább egyszer elmondtuk a verset, szerepet cserélhetünk: a pedagógus mondja a számokat, a gyerekek válaszolnak a rímelő sorral (aki emlékszik) – ami egy kiadós memóriajáték.

Ha sikere van a versnek, számíthatunk rá, hogy túra közben is felhangzik innen-onnan egy-két verssor.

Egy újabb pihenőhelyen következhet a *Kirándulगतó*. Olvassuk el a verset a gyerekeknek egyenletes ti-ti ritmussal, szakasz végén negyedértékű szünettel (negyedértékenként üthetünk is egyet, mintha lépdelnénk)!

Majd kérjük meg a gyerekeket, hogy a szakaszok záró szavát kórusban ők mondják! A pedagógus olvassa a szakaszok első két sorát, a gyerekek kórusban, jó hangosan mondják a harmadik sort (aki emlékszik)!

7.2 Vakációs kívánságok

Amikor eljön a vakációvárás ideje, és az Ó betű felkerül a táblára, tarthatunk egy kis „megemlékezést”, hiszen a gyerekek legnagyobb ünnepére készülünk, amely számukra minden más ünnepnél fontosabb lehet.

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, mit szeretnének csinálni a nyáron, mik a terveik a vakációra!

Mikor elfogyóban a mondanivaló, olvassuk fel [Papp-Für János Nyári szünet](#) című versét (a szöveg elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). Mi a vakációs kívánsága a versben beszélő gyereknek? Ti mit tennétek a helyében, amikor vége a sulinak?

Majd olvassuk fel [Fehér Klára Három kívánság](#) című meséjét is, és vegyük sorra a három kívánságot! Mi a turpisság a mesében? Mivel tréfálta meg a haltündér Pétert? (Péter beugrott a tréfának: észre sem vette, hogy túl sokat kívánt. Végül csak az utolsó kívánsága teljesült.)

Ti mit kívántatok volna a haltündértől? Jól gondoljátok meg, le is lehet írni a három kívánságot.

7.3 Sütibetűk

[Gévai Csilla A sütibetűk](#) című története magáért beszél: a játékleírást, feladatot, sőt még a receptet is tartalmazza (elérhető a [reftantar.hu](#)-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). Már csak ki kell próbálni. Akár a sulis utolsó napjaiban, akár a nyári napköziben, táborban vagy otthon adódik alkalom, megszervezhetünk egy jó kis betűsütést. Emlékezetes játék lesz, az biztos. Persze az olvasás megtanulásához mindez nem elég, de ahhoz igen, hogy kedvet ébresszen, szorongást oldjon. Az olvasás értéke nem a teljesítménytől függ. Az olvasás jóízű dolog.

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Multimédiás eszköz (a szövegek elérhetők a [reftantar.hu](#)-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Az olvasás jóízű dolog – szerezzenek erről érzéketes tapasztalatot a gyerekek.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Történetolvasás
Süteménykészítés:
tésztagyúrás, betűformázás, sütés, betűkirakó, kóstoló

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Multimédiás eszköz (a szövegek elérhetők a [reftantar.hu](#)-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)
Tésztagyúrás, -sütés
anyagai, eszközei

JEGYZETEIM

